

PROVINCIE FLEVOLAND

Cultuurmonitor Flevoland 2022–2024

Door Cultuurslagers, in samenwerking met team Cultuur van provincie Flevoland en provinciaal gesubsidieerde instellingen

Maart 2026

Inhoud

Inleiding	4
1. Samenvatting en aanbevelingen	5
1.1 Aanbevelingen	7
2. Kaders: cultuur en cultuurbeleid in Flevoland	8
2.1 Aanleiding Cultuurmonitor Flevoland	9
2.2 Cultuurnota 2021–2024	9
2.3 Coalitieakkoorden	10
2.4 Cultuurregio's	10
3. Aanpak	11
3.1 Opzet monitor	11
3.2 Waardenperspectief	12
3.3 Deelname culturele veld	13
3.3.1 Selectie deelnemende instellingen	13
4. Algemene analyse	15
4.1 COVID-19	15
4.2 Regelingen	16
4.3 Inzet provinciale middelen	16
4.4 Spreiding	18
4.4.1 Spreiding financiële middelen	18
4.5 Bezoekers van het culturele aanbod	19
4.6 Culturele voorzieningen	20
4.6.1 Type voorzieningen	20
4.6.2 Nabijheid voorzieningen	21
4.7 Tevredenheid met het culturele aanbod en voorzieningen	22
4.7.1 Tevredenheid met het culturele aanbod	22
4.7.2 Tevredenheid met de kwaliteit van culturele voorzieningen om cultuur te bezoeken en beoefenen	24
4.8 Werkgelegenheid	25
5. Cultuur beleven	26
5.1 Landschapskunst	26
5.2 Cultuureducatie primair en voortgezet onderwijs	27
5.3 Bibliotheken	28
5.4 Musea en erfgoed	30
5.5 Impact doelstellingen	31

6. Cultuur maken	32
6.1 Cultuurparticipatie	32
6.2 Versterken van het makersklimaat	33
6.3 Podiumkunsten	36
6.3.1 Podiumkunsten multidisciplinair	36
6.3.2 Podiumkunsten klassiek	38
6.4 Impact doelstellingen	39
7. Toekomstperspectief & aanbevelingen	40
7.1 Toekomstperspectief per pijler	40
7.2 Aanbevelingen	41
7.3 Praktische aanbevelingen voor de provincie	43
Bijlage 1: Deelnemende instellingen	44
Bijlage 2: Definities en indicatoren	45
Definities	45
Indicatoren	46
Bijlage 3: cijfers figuren in tabelvorm	47
Bronnen	50

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bevat een samenvatting van de Cultuurmonitor, aangevuld met beknopte aanbevelingen voor de provincie en het culturele veld als geheel. Hoofdstuk 2 gaat in op de beleidskaders die relevant zijn voor deze Cultuurmonitor. In hoofdstuk 3 wordt de methodiek uiteengezet en in de hoofdstukken 4 tot en met 6 worden de resultaten van het onderzoek geduid om tot overkoepelende inzichten te komen. Hoofdstuk 4 bevat een algemene analyse en hoofdstuk 5 en 6 gaan specifiek in op de twee pijlers uit de cultuurnota. Tot slot bevat hoofdstuk 7 een aantal toekomstperspectieven en een uitgebreidere uitwerking van de aanbevelingen (in opmaat naar het cultuurbeleid vanaf 2029).

Inleiding

Met de Cultuurmonitor Flevoland 2022–2024 willen we inzicht geven in de resultaten en effectiviteit van het cultuurbeleid van de provincie Flevoland.¹ Passend bij dit doel analyseren we in deze Cultuurmonitor de veranderingen die hebben plaatsgevonden tussen 2022–2024 ten opzichte van eerdere periodes. De monitor laat zien hoe de culturele sector in Flevoland zich ontwikkelde en hoe dit in verhouding staat tot de sector in de rest van Nederland.

Deze monitor bevat zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie, aangevuld met voorbeelden van verschillende programma's, projecten en activiteiten. Op basis van de data die culturele instellingen in Flevoland beschikbaar hebben gesteld, maakten we een vertaalslag die een goed beeld geeft van de culturele sector en het (potentiële) Flevolandse publiek in de periode 2022–2024. Ook leggen we verbanden met de Inwonerspeiling, waarvan de resultaten deels zijn opgenomen in de Monitor Brede Welvaart in Flevoland. Verder brengen we in kaart hoe effectief de samenwerking tussen cultuur en het sociale domein, onderwijs en toerisme en recreatie is.

In aanvulling op een analyse van ontwikkelingen in Flevoland aan de hand van eerdere cultuurmonitoren, is aan de voorliggende Cultuurmonitor een benchmark met andere provincies toegevoegd. Hiervoor zijn onderzoeken van culturele instellingen geraadpleegd en is gebruik gemaakt van openbare data van onder andere het CBS en de Boekmanstichting, kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid.

We danken iedereen die heeft bijgedragen aan deze monitor. De resultaten en inzichten delen we graag met alle betrokken partijen zodat zij er gebruik van kunnen maken. Aan de hand van deze monitor kunnen we nóg steviger onderbouwen welke impact en meerwaarde de Flevolandse cultuursector heeft, als goede basis om deze sector steeds meer te versterken.

¹ Vanuit deze doelstelling heeft de provincie aan Cultuurslagers, adviesbureau voor culturele vraagstukken, gevraagd de monitor uit te voeren in samenwerking met alle betrokkenen.

1. Samenvatting en aanbevelingen

De Cultuurmonitor 2022–2024 volgt de eerdere monitors over de jaren 2017–2018 en 2019–2021 op. De monitor voor de periode 2022–2024 beslaat de drie laatste jaren van de afgelopen beleidsperiode. In deze periode vormden de waarden van cultuur een belangrijk uitgangspunt van het beleid en werden binnen het cultuurbeleid twee routes gehanteerd: ‘Cultuur beleven’ en ‘Cultuur maken’. De provincie Flevoland heeft Cultuurslagers, adviesbureau voor culturele vraagstukken, gevraagd om een monitor over de periode 2022–2024 op te stellen mede over de effectiviteit van het provinciale cultuurbeleid en met inachtneming van de culturele waarden. Zo kan de monitor 2022–2024 in de toekomst ingezet worden in de ontwikkeling van de beleidsnota cultuur voor de periode vanaf 2029.

Om de benodigde data voor de monitor te verzamelen zijn meerdere onderzoeksmethoden ingezet. Allereerst maakten we gebruik van een enquête die bewust aan een selectie van instellingen is verstuurd. Het doel hiervan was om onder andere gegevens over financiën en publieksbereik te verzamelen. Daarnaast interviewden we een aantal instellingen, één-op-één of als onderdeel van een groeps gesprek. Het doel hiervan was om voorbeelden van activiteiten, aanbod en ontwikkelingen in de culturele sector te verzamelen. Ook deden we aanvullende deskresearch om gegevens te vergelijken met andere provincies en om de resultaten in context van eerdere onderzoeken te plaatsen. In totaal hebben 27 culturele instellingen en twee bedrijven deelgenomen aan de enquête en/of interviews. Het overzicht van deelnemende instellingen is te vinden in [bijlage 1](#). In de selectie van de deelnemers is rekening gehouden met een representatieve vertegenwoordiging vanuit de culturele infrastructuur in Flevoland.

Op basis van de resultaten concluderen we op hoofdlijnen het volgende:

- **De bezoekerscijfers in de Flevolandse culturele sector zijn tussen 2022–2024 hersteld.**
Deze waren in de vorige gemonitorde periode gedaald door de coronacrisis. Toch hebben de instellingen te maken met blijvende uitdagingen: schaarste aan technici, minder risicovolle programmering door podia en stijgende kosten.
- **Flevoland behoort tot de landelijke middenmoot wat betreft provinciale uitgaven aan cultuur.**
In de vorige gemonitorde periode behoorde Flevoland, volgens de cijfers die het CBS registreert nog tot de provincies die het minst uitgaven. In vergelijking met de vorige monitor zien we dat de uitgaven voor bibliotheken en cultuurbeoefening redelijk constant zijn gebleven. De uitgaven podiumkunsten zijn met name door een Fair Pay-correctie gestegen. Daarnaast heeft Flevoland ingezet op het versterken van het artistieke klimaat en de culturele ontwikkeling van de provincie door het Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling in het leven te roepen. Ook ontving het samenwerkingsverband Flevolab, onder penvoerderschap van Strandlab, middelen uit de Brede Specifieke Uitkering (SPUK) in 2022 om hun werkzaamheden vorm te geven.
- **Flevoland heeft gemiddeld minder culturele voorzieningen dan andere provincies.**
In algemene zin zijn de culturele voorzieningen in stedelijke gemeenten zoals Almere en Lelystad dichterbij en daarmee bereikbaarder voor inwoners.
- **De spreiding van werkgebieden van culturele instellingen door de verschillende gemeenten in de provincie lijkt evenwichtig.**
Hoewel het zwaartepunt van de onderzochte activiteiten in Almere ligt, werkt een aanzienlijk deel van de instellingen ook in Lelystad en de Noordoostpolder, en een iets kleiner deel ook op Urk, in Zeewolde en in Dronten.

- **De provinciaal gesubsidieerde culturele instellingen blijven zich samen inzetten voor het invullen van alle culturele waarden:** artistiek-inhoudelijk, maatschappelijk, economisch en ruimtelijk-historisch. Per pijler uit de cultuur-nota zijn diverse voorbeelden hiervan gegeven. De route 'Cultuur beleven' bestaat uit de pijlers Landschapskunst, Cultuureducatie, Bibliotheken en Museaal beleid. De route 'Cultuur maken' bestaat uit de pijlers Cultuurparticipatie, Versterken makersklimaat en Podiumkunsten.

Route Cultuur beleven

- **Wat betreft landschapskunst zijn in de periode 2022–2024 grote stappen gezet in het verbeteren van het onderhoud.** Ook hebben enkele ontwikkelingen plaatsgevonden voor het vergroten van de toegankelijkheid van de landschapskunstwerken.
- **Voor cultuureducatie geldt dat het aantal deelnemende scholen gestaag toeneemt maar dat er langzaam een plafond wordt bereikt.** De resultaten van Studio VMBO worden gewaardeerd en de lessen hieruit meegenomen in het aanbod.
- **Verder zijn de aantallen bibliotheekleden en – bezoeken in vergelijking met andere provincies hoog in Flevoland.** Ook zijn de activiteiten van de bibliotheken gevarieerd en ondersteunend aan de doelen om Flevolandse mensen mee te laten doen in de kennissamenleving en hun kwaliteit van leven te verbeteren.

Route Cultuur maken

- **In vergelijking met andere provincies houden relatief veel Flevolandse mensen zich in hun vrije tijd bezig met kunst of cultuur.** Omdat er historisch gezien weinig verenigingen in Flevoland bestaan, is het ingewikkeld om rijksgeld voor de ondersteuning van amateurkunst aan te trekken. Hier ligt een uitdaging voor Flevoland.
- **Flevoland lijkt een uitnodigend klimaat voor nieuwe en gerenommeerde makers die buiten de gebaande paden treden en nieuw aanbod creëren te hebben.** Diverse voorbeelden van instellingen laten dit voor de periode 2022–2024 zien. Door middel van o.a. het Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling kon een versterking van ondernemerschap plaatsvinden en een actueel aanbod gerealiseerd worden.
- **Gesubsidieerde instellingen binnen de podiumkunsten zien het Flevolandse culturele veld als onderscheidend van de rest van de Nederland.** De eigenheid van het Flevolandse culturele veld zit in het experimenteren, de bereidheid om over disciplines heen samen te werken en de praktische houding om pionierend zaken voor elkaar te krijgen.

© Claudia Hansen

1.1 Aanbevelingen

Deze monitor sluit af met aanbevelingen die de ontwikkeling van de culturele infrastructuur in Flevoland en de impact verder kunnen versterken. De aanbevelingen zijn geformuleerd met het oog op de periode na 2028, wanneer sprake is van een nieuwe cultuurbeleidsperiode.

De samengevatte inhoudelijke aanbevelingen² aan de provincie zijn:

1. Verleng de projectsubsidies voor talentontwikkeling naar een periode van twee jaar. Verleng daarnaast de subsidieperiode voor de Flevolandse Basisinfrastructuur-instellingen (BIS) naar vier jaar. We adviseren om dit in te laten gaan vanaf de nieuwe BIS-periode vanaf 2029.
2. Stimuleer de theaters en podia om meer Flevolandse aanbieders van podiumkunsten op het podium te presenteren. Kijk in overleg met de gemeenten naar de mogelijkheden voor een betere samenwerking tussen podia en theaters, waaronder meer gezamenlijke programmering.
3. Formuleer een toekomstvisie landschapskunst tot 2050 met een gezamenlijke visie als stip op de horizon. Neem het register 'Collectie landschapskunst Flevoland' hiervoor als uitgangspunt en achterhaal welke rode draden tussen de landschapskunstwerken een basis voor de toekomstvisie kunnen vormen.
4. Blijf het makersklimaat stimuleren. Blijf bijvoorbeeld inzetten op de activiteiten uit het Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling (specifiek: Carte Blanche en Flevolab). Overweeg het budget voor talentontwikkeling te verhogen.
5. Zet in op het verder borgen van innovatie, ook nu de subsidiestromen voor de komende periode geïntegreerd worden en de innovatieregeling Bibliotheken als zodanig ophoudt te bestaan. Vanuit deze regeling zijn bijzondere samenwerkingen met de Flevolandse creatieve industrie ontstaan.
6. Blijf cultuurregio Flevoland doorontwikkelen en blijf aangehaakt bij de omliggende cultuurregio's waarmee veel uitwisseling plaatsvindt: Cultuurregio Zwolle en de Metropoolregio Amsterdam.

² Volledige beschrijving van de aanbevelingen staat in [hoofdstuk 7](#).

© Daniël Sylla

7. Blijf de ontwikkeling van de Filmhub ondersteunen. Vanaf 2029 zou een duurzame financiering hiervoor wenselijk zijn.
8. Denk na over hoe de ontwikkeling van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (Cmk) geborgd kan worden in het onderwijs, ook na afloop van de vierde programma periode van 2025–2028.
9. Denk na over manieren om een duurzame samenwerking tussen Flevolandse bedrijven en de cultuursector te stimuleren. Crowdfunding via voordekunst heeft succesvol private bijdragen aangetrokken. Zoek daarnaast samen met het culturele veld verder naar creatieve manieren om meer bedrijven te betrekken.

Praktische aanbevelingen voor de provincie:

1. Blijf de sector stelselmatig betrekken bij het opstellen van nieuw cultuurbeleid.
2. Versimpel de monitoringssystematiek. Overweeg om bij de jaarlijkse subsidieverantwoordingen om bereikcijfers, een uitgebreid financieel overzicht en voorbeelden van impact te vragen van structureel gesubsidieerde instellingen. Hiermee wordt het voor de provincie eenvoudiger om structureel te monitoren en is de belasting voor de instellingen beperkter.
3. Formuleer specifieke impactdoelstellingen in de cultuurnota vanaf 2029, mede gezien de initiatieven op dit vlak van Bibliotheek Netwerk Flevoland (BNF), de Kubus en Bonte Hond. De pijler 'Impact meten' in de Cultuurnota 2025–2028 geeft hiertoe ook al een aanzet.

© Michel Ditzel

2. Kaders: cultuur en cultuurbeleid in Flevoland

We hechten grote waarde aan het belang en de kracht van cultuur en zien dit als onderdeel van een vitale samenleving. De diverse culturele instellingen zorgen voor een rijk en gevarieerd aanbod. Vanuit deze visie zet de provincie zich in voor het uitvoeren en monitoren van cultuurbeleid.

In dit hoofdstuk zijn deze beleidskaders toegelicht, als opmaat naar de hoofdstukken 4 t/m 6 van deze Cultuurmonitor waarin de inhoudelijke analyse centraal staat.

2.1 Aanleiding Cultuurmonitor Flevoland

Door periodieke monitoring willen we steeds beter zicht krijgen op ontwikkelingen op langere termijn, waardoor de meerwaarde groeit voor (bijsturing van) toekomstig provinciaal beleid en voor de sector. Met het oog op consistentie, zetten we monitoring op basis van het waardenperspectief voort in de Cultuurmonitor 2022–2024.

De Cultuurmonitor 2022–2024 is de opvolger van de eerdere monitors over de jaren 2017–2018 (de eerste twee jaar van de beleidsperiode 2017–2020) en 2019–2021 (de tweede helft van die periode, waaronder de coronacrisis, en het eerste jaar van de daaropvolgende beleidsperiode 2021–2024). De informatie en de aanbevelingen in laatstgenoemde monitor vormden mede de input voor het vastgestelde cultuurbeleid voor de jaren 2025–2028. De voorliggende monitor 2022–2024 beslaat de drie overige jaren van de afgelopen beleidsperiode en zal input geven aan de beleidsnota cultuur voor de periode vanaf 2029.

2.2 Cultuurnota 2021–2024

In de Cultuurnota 2021–2024 ‘Ruimte voor Cultuur’¹ zijn de waarden van cultuur richting de samenleving onderdeel van de visie, zoals vormgegeven in het Culturele Waardemodel. Ook volgde deze nota de lijn dat de provincie cultuurbeleid (uit)voert dat verder reikt dan de enige wettelijke taak op het gebied van bibliotheken. In de cultuurnota 2021–2024 zijn twee routes gehanteerd:

- ‘Cultuur beleven’ houdt in dat alle Flevolandse op een veelheid aan manieren in contact kunnen komen met kunst en cultuur. De volgende pijlers worden gehanteerd: landschapskunst, cultuur-educatie primair en voortgezet onderwijs, bibliotheken en museaal beleid.
- Binnen de route ‘Cultuur maken’ krijgen alle Flevolandse de mogelijkheid om actief mee te doen op het gebied van kunst en cultuur, als vrijetijdsbesteding ter ontspanning of om een professionele carrière op te bouwen. De pijlers die onder deze route vallen zijn: cultuurparticipatie, versterken van het makersklimaat en podiumkunsten.

De twee routes ‘Cultuur beleven’ en ‘Cultuur maken’ komen in deze Cultuurmonitor terug onder respectievelijk [hoofdstuk 5](#) en [6](#).

© Innovatieteam Flevoland

2.3 Coalitieakkoorden

Deze Cultuurmonitor gaat in op de mate waarin de doelstellingen van het provinciale cultuurbeleid in de periode 2022–2024 zijn behaald. Ook wordt (verweven in de analyse) ingegaan op de ambities t.a.v. cultuur uit de coalitieakkoorden van de provincie Flevoland 2019–2023 én 2023–2027.ⁱⁱ Het gaat onder andere om de volgende ambities:

- In hoeverre de doelstellingen van het ‘Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling’ zijn gehaald, en/of aanpassing behoeven.
- De mate en impact van ondersteuning van de bibliotheken, onder meer om laaggeletterdheid terug te dringen.
- Of er een eerlijke verdeling van cultuursubsidies is over de hele provincie, voor zowel stedelijke als plattelandscultuur.

De ambities uit beide coalitieakkoorden zijn verwerkt in de diverse kwalitatieve en kwantitatieve analyses van deze monitor.

2.4 Cultuurregio’s

De provincie Flevoland heeft de unieke situatie dat ze op dit moment gedeeltelijk of volledig onderdeel uitmaakt van drie cultuurregio’s: de Cultuurregio Flevoland, de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en de cultuurregio Zwolle. Eind 2018 is het Flevoprofiel opgesteld in het kader van de Cultuurregio Flevoland. Als één van de regio’s waar cultuur nog pril is, heeft Flevoland als provincie een extra bijdrage gekregen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De provincie heeft deze bijdrage ingezet om het programma van het samenwerkingsverband Flevolab vorm te geven. Voor de periode 2025–2028 is tussen Flevoland en OCW een cultuurconvenant afgesloten.

De gemeenten Lelystad en Almere en provincie Flevoland zijn actief binnen de MRA, samen met de provincie en gemeenten uit Noord-Holland. De Flevolandse gemeenten Dronten, Urk en Noord-oostpolder maken deel uit van de cultuurregio Zwolle, een samenwerking van 22 gemeenten uit de provincies Overijssel, Flevoland, Gelderland en Drenthe op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed.

In een provincie overstijgende samenwerking buiten de cultuurregio’s om hebben partijen uit de muziekindustrie uit de provincie Utrecht en Flevoland de handen ineengeslagen voor een Muziekhub Midden-Nederland, genaamd: Music Hub Centraal (MHC). Deze is in 2024 van de grond gekomen en voortgezet in 2026–2028 dankzij ondersteuning vanuit het Fonds Podiumkunsten.ⁱⁱⁱ

© Marc Prodanovic

3. Aanpak

De provincie Flevoland heeft in samenwerking met Cultuurslagers, adviesbureau voor culturele vraagstukken, deze Cultuurmonitor ontwikkeld en uitgevoerd. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode september 2025 tot en met maart 2026. Er hebben diverse gesprekken met het culturele veld plaatsgevonden en het merendeel van de instellingen heeft een enquête ingevuld. Er is met grote zorgvuldigheid met gegevens omgegaan. De data van betrokken culturele instellingen zijn uitsluitend ingezet om de impact van de Flevolandse cultuursector te duiden.

3.1 Opzet monitor

Voor deze Cultuurmonitor 2022–2024 is de provinciale cultuurnota ‘Ruimte voor cultuur’ 2021–2024 – met daarin de twee routes ‘Cultuur beleven’ en ‘Cultuur maken’ – als basis genomen voor de uitwerking van indicatoren voor het objectieverbaar maken van iedere doelstelling. De opzet van deze monitor is daarnaast zo veel mogelijk afgestemd op de vorige Cultuurmonitoren Flevoland^{iv}, die zijn

opgesteld door Adviesbureau Berenschot. Hierdoor is het mogelijk om vergelijkingen door de jaren heen te maken en trends te signaleren. Op enkele onderdelen verschilt deze monitor van de eerdere edities. Zo is voor de vorm van het document inspiratie geput uit de monitor Waarde van Cultuur van de provincie Noord-Brabant^v en de Cultuur- en Erfgoedmonitor Gelderland.^{vi} Daarnaast is er in deze Cultuurmonitor 2022–2024 aandacht voor de resultaten op het gebied van cultuur uit de eerste Inwonerspeiling Flevoland.^{vii}

Om ontwikkelingen in de Flevolandse cultuursector in een bredere context te plaatsen, worden vergelijkingen gemaakt met andere provincies en het landelijk gemiddelde. Hiervoor is veelal gebruik gemaakt van benchmarkdata afkomstig uit de landelijke Cultuurmonitor van de Boekmanstichting.^{viii} De vergelijkingen met andere provincies zijn geïntegreerd in de hoofdstukken over Cultuur beleven ([hoofdstuk 5](#)) en Cultuur maken ([hoofdstuk 6](#)). Dit zorgt voor een rijker kwantitatief en kwalitatief beeld.

3.2 Waardenperspectief

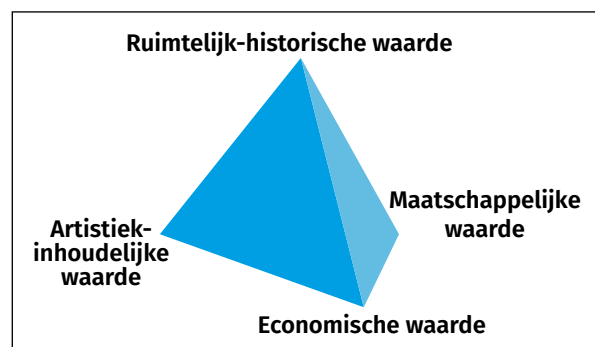
Net als in de vorige Cultuurmonitor hanteren we de waarden van het Culturele Waardemodell^{ix,3} als leidraad. Wel hebben we de artistiek-inhoudelijke waarde nader omschreven in lijn met de landelijke aandacht voor het bestaansrecht en de intrinsieke waarde van cultuur.

De gehanteerde definities vanuit het waardemodell zijn:

- De **artistiek-inhoudelijke waarde** **A** gaat over de kwaliteit van het aanbod, de artistieke reputatie, de positie in de culturele keten, creatieve ontwikkeling en talentontwikkeling, de impact op het publiek, reflectie op het bestaan en individuele ontplooiing, en is daarmee de intrinsieke waarde die cultuur eigen is. Kortom, het ongrijpbare van cultuur dat zich niet in aantallen maar des te beter in voorbeelden laat uitdrukken.
- De **maatschappelijke waarde** **M** gaat over de maatschappelijke kwaliteit van de culturele instelling, namelijk of de activiteiten, producten en diensten zowel fysiek als online aansluiten bij specifieke en herkenbare behoeften van maatschappelijke doelgroepen. Het kijkt naar de educatieve en participatieve verwerking van het aanbod, of deze aansluit bij de gemeenschap en of het bijdraagt aan sociale cohesie en ontmoeting, verbinding en integratie.

³ Anders dan in de eerdere Cultuurmonitoren van Flevoland, is het waardenperspectief vooral opgenomen in de teksten en niet als los onderdeel.

- De **economische waarde** **E** gaat over twee onderdelen. Als eerste gaat het over het rendement voor de culturele sector, zoals de eigen inkomsten, werkgelegenheid en bijdragen uit private bronnen. Daarnaast gaat het over de indirecte economische spin-off voor andere sectoren, zoals toerisme en horeca, die voortkomt uit de aantrekkingskracht van de provincie. Kunst en cultuur kunnen effect hebben op het imago, de publiciteitswaarde, de vastgoedwaarde of de optiewaarde binnen de provincie.
- De **ruimtelijk-historische waarde** **R** gaat over identiteit van een gebied. Het gaat hier om de wijze waarop mensen de omgeving beleven. Op provinciale schaal kan gedacht worden aan erfgoed in het landschap, kunst in de openbare ruimte, monumenten, archeologische objecten maar ook de kwaliteit van herontwikkelingsopgave en de kwaliteit van nieuwbouw- en ontwerp opgave binnen de provincie.

3.3 Deelname culturele veld

Zoals beschreven in de inleiding van dit hoofdstuk, is een selectie van culturele instellingen gevraagd om een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de Cultuurmonitor door middel van het invullen van een digitale vragenlijst en het voeren van aanvullende gesprekken ter verrijking van de schriftelijke data. De waarden en pijlers uit de cultuurnota vormen het uitgangspunt voor de digitale vragenlijst. De vragenlijst is uitgezet onder de culturele instellingen die gedurende meerdere jaren door de provincie gesubsidieerd zijn. Zij konden vanuit hun eigen expertise, de Flevolandse en vaak ook (inter)nationale context, belangrijke input geven over de jaren 2022–2024, het heden en de toekomst.

Op basis van de evaluatie van voorgaande cultuurmonitoren, is de vragenlijst herijkt en ingekort. Waar mogelijk zijn vragen versimpeld, zonder dat dit ten koste gaat van de vergelijkbaarheid met eerdere edities. Ook zijn er twee versies van de enquête gemaakt. De meerjarig gesubsidieerde instellingen van een zekere personele omvang ontvingen een uitgebreide enquête. Om de belasting voor de kleinere instellingen te beperken ontvingen de organisaties met minder personele slagkracht een beknopte enquête. Daarnaast is informatie over Flevolandse culturele instellingen uit jaarverslagen, -rekeningen en verantwoordingen gebruikt, net als andere monitoringsdocumenten die door de instellingen zelf aan de provincie beschikbaar zijn gesteld. De kwantitatieve data zijn via het belastingdienst-principe zoveel mogelijk vooraf ingevuld.

Daarnaast voerden we in clusters en één-op-één gesprekken met de meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen, waarbij voorbeelden en andere kwalitatieve informatie centraal stonden. Dit leverde informatie op waarmee we meer duiding aan de cijfers kunnen geven en de effectiviteit van het provinciale cultuurbeleid 2022–2024 beter kunnen onderbouwen.

3.3.1 Selectie deelnemende instellingen

In de selectie van de deelnemende instellingen is rekening gehouden met een representatieve vertegenwoordiging vanuit de culturele infrastructuur in Flevoland, met minimaal één instelling voor alle pijlers uit de cultuurnota 2021–2024: bibliotheken, cultuur-educatie en -participatie, landschapskunst, museaal beleid, podiumkunsten en het versterken makersklimaat. Alle instellingen zijn in de jaren 2022–2024 meerdere jaren (zowel met projectsubsidies, 2-jarige regelingen, en via structurele subsidies) ondersteund door de provincie Flevoland. Organisaties die minder dan € 25.000 per jaar ontvingen of één jaar subsidie ontvingen zijn buiten beschouwing gelaten.

In totaal hebben 27 culturele instellingen deelgenomen aan de enquête en/of interviews. Aanvullend zijn twee bedrijven van buiten de culturele sector betrokken bij de gesprekken, omdat zij gebruik hebben gemaakt van het Innovatiefonds bibliotheekfunctie. Dit waren samenwerkingspartners van de bibliotheken in het kader van de Innovatieregeling Bibliotheekfunctie. Het overzicht van deelnemende instellingen is te vinden in [bijlage 1](#).

© Ben van Duin

Als onderdeel van de vragenlijst hebben de instellingen zichzelf getypeerd op basis van onderstaande aspecten:

1. Functie

Vier instellingen zien zichzelf als uitsluitend cultuurondersteunend. Zes instellingen zien zichzelf als uitsluitend cultuurproducerend (uitleg van de definities van deze begrippen in [bijlage 2](#)). Drie instellingen zien zichzelf als uitsluitend uitvoerend. Twaalf instellingen gaven aan een combinatie van een ondersteunende, producerende en/of uitvoerende rol te hebben. Twee instellingen omschrijven hun rol op een andere manier.

2. Discipline

Eén instelling is ondersteunend aan de bibliotheken, één instelling is ondersteunend aan cultuureducatie en één instelling aan cultuurparticipatie. Verder is één instelling actief op het gebied van landschapskunst en maar liefst negentien binnen de podiumkunsten. Ook spraken we drie van deze instellingen specifiek in het kader van talentontwikkeling. Verder spraken we drie instellingen in het kader van het versterken van het makersklimaat.

3. Routes en pijlers

Kijkend naar de Cultuurnota 2021–2024 spraken we voornamelijk instellingen die actief zijn in de route 'Cultuur maken'. Binnen de route 'Cultuur beleven' zijn evenwel drie door de provincie gefinancierde instellingen actief (BNF, FleCK, Kunstlink) die in hoge mate uitvoering geven aan de beleidsambities. Voor elke pijler onder de routes spraken we minstens één instelling.

De respons op de uitnodiging over deelname aan de Cultuurmonitor:

- Uitgebreide enquête verstuurd naar: 14 instellingen, die door alle 14 is ingevuld.
- Beknopte enquête verstuurd naar: 13 instellingen, die door 11 instellingen is ingevuld.
- Uitgenodigd voor gesprekken: 26 instellingen, 1 bibliotheek (in het kader van de innovatieregeling) en 2 bedrijven, waarvan in totaal 25 deelnamen.

4. Algemene analyse

In dit hoofdstuk gaan we in op de algemene context van cultuur in Flevoland. Dit doen we allereerst door een kwalitatieve analyse op het herstel van de culturele sector na de coronacrisis. Vervolgens gaan we in op de kwantitatieve analyses over de culturele infrastructuur en diverse aspecten uit de cultuurnota 2021–2024.

4.1 COVID-19

Deze Cultuurmonitor neemt in zekere mate de effecten van de coronacrisis mee in de analyse van de verschillende ontwikkelingen. Hoewel in 2022 de coronacrisis en de bijbehorende maatregelen nog aanwezig waren, was de sector ten opzichte van 2020 en 2021 al merendeels gericht op het herstellen en opbouwen van activiteiten en publieksbereik. Daarom ligt in dit hoofdstuk de focus op de (hernieuwde) mogelijkheden van de culturele sector nadat de maatregelen stopgezet waren (vanaf eind maart 2022).

Vanuit de coronacrisis was in 2022–2024 sprake van onderstaande positieve ontwikkelingen:

- Hoewel het voor de meeste instellingen extra inzet en tijd heeft gekost om het vertrouwen van het publiek na corona weer op peil te krijgen, zijn de totale bezoekerscijfers in 2024 weer vergelijkbaar met het niveau van voor corona.
- Voor de bibliotheken geldt dat zij in 2022 al de bezoekerscijfers van 2019 overtroffen. De bereikcijfers van de bibliotheken zijn tijdens corona door online aanbod blijven doorgroeien. Deze trend heeft zich in 2022–2024 voortgezet.
- De podiumkunstinstanties hebben, als geheel, nog niet de bezoekerscijfers van 2019 overtroffen. Voor de podiumkunsten waren de bezoekerscijfers tijdens corona dan ook aanzienlijk teruggelopen. Met name door nieuwe manieren van het bereiken van doelgroepen (zoals door radio en tv-uitzendingen) namen de totale bereikcijfers van de podiumkunsten in 2022 wel aanzienlijk toe.

- Alle instellingen liepen er tegenaan dat het tijdens corona lastig was om mensen te bereiken. Daardoor was de welwillendheid om samen te werken groter. Bij BonteHond heeft dit bijvoorbeeld geresulteerd in sterkere connecties met de bibliotheken en scholen. Suburbia heeft de samenwerking met Omroep Flevoland versterkt waardoor een zeer groot aantal kijkers bereikt kon worden.
- Een deel van de gezelschappen heeft als gevolg van corona de focus verlegd en/of heeft andere vormen van publieksbereik ontwikkeld. Zo heeft Stichting Oude Muziek Utrecht, in een nieuwe samenwerking met Goede Rede Concerten, met succes ingezet op het verjongen van zijn doelgroepen. Ook heeft 2turvenhoog jeugdtheateraanbod ontwikkeld dat in parken en voor ramen van scholen te zien was. Verder heeft Batavialand zich ingezet om, net als tijdens de bouw van de replica van het schip de Batavia vanaf 1985, vanuit een maatschappelijk doel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt bij de Bataviawerf te laten werken.

Meer cijfers en uitleg in [hoofdstuk 4.5](#).

Naast positieve ontwikkelingen, heeft de nasleep van corona in 2022–2024 ook voor uitdagingen gezorgd, die doorwerken in de jaren daarna:

- Theaters in Flevoland lijken door de teruggelopen bezoekersaantallen tijdens corona commerciëler en minder risicovol te zijn gaan programmeren.
- Ook zijn de energiekosten voor theater en podia gestegen.
- Daarnaast zijn kwalitatief goede geluids- en lichttechnici steeds schaarser geworden, omdat velen van hen zich hebben omgeschoold. Hierdoor moesten technici al lang van tevoren geboekt worden.
- Presenterende instellingen kiezen vaker voor een programmering van gevestigde namen. Flevolandse gezelschappen die minder traditioneel zijn worden daardoor minder vaak op Flevolandse podia geprogrammeerd.

- In de Cultuurmonitor 2019–2021 is de verwachting opgenomen dat er door corona blijvend meer aandacht voor digitalisering zou zijn, wat een positieve ontwikkeling qua toegankelijkheid zou zijn. Deze tendens heeft zich in 2022–2024 echter niet voortgezet: zowel uit de enquête als gesprekken is gebleken dat de aandacht voor digitalisering en het bieden van een toegankelijk digitaal aanbod vanaf 2022 weer is afgenomen.

4.2 Regelingen

De provincie Flevoland heeft in de periode 2022–2024 o.a. door middel van onderstaande instrumenten bijgedragen aan de ontwikkeling van de provinciale culturele sector:

- Structurele subsidiëring van culturele ondersteuningsinstellingen
- Nadere regels professionele podiumkunst
- Nadere regels Talentontwikkeling podiumkunsten
- Impuls Klassieke muziek 2022–2025
- Innovatiefonds bibliotheekfunctie
- Impuls landschapskunst
- Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling (regeling Versterken en Vernieuwen, regeling Mede mogelijk maken, Programma Carte Blanche en partnerschap bij crowdfunding platform Voordekunst)
- SPUK Verbreden en Vernieuwen

Enkele sterke onderdelen van deze regelingen vallen op:

- Het Innovatiefonds bibliotheekfunctie is uniek en een voorbeeld ten aanzien van de rest van het land. Er wordt expliciet gewerkt met innovatieprojecten vanuit de samenleving en veelal in samenwerking met Flevolandse partners. Hoewel sommige projecten zich alleen op een bepaalde

regio richten, is een provinciale bril voor deelname aan de regeling vereist. De projecten zijn divers en komen op verschillende manieren bij de bibliotheken terecht: via-via, mensen die zichzelf aanbieden, pitches, challenges, *reverse engineering*. Good practices worden op regionaal en provinciaal niveau opgehaald.

- Het Fonds voor Culturele Ontwikkeling (beëindigd in 2024) richtte zich op het makersklimaat en op de bredere doelen van het cultuurbeleid. Het fonds werkte als vliegwiel: een sterker makersklimaat om de culturele sector in Flevoland te versterken, wat de leefbaarheid, zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van de provincie Flevoland als geheel ten goede is gekomen. Een cultureel bruisend(er) Flevoland is een kritische succesfactor voor bedrijven en werknemers om zich hier te vestigen.^x Het fonds en de ruimte die hierdoor werd gecreëerd, werden zeer gewaardeerd door de podiumkunst instellingen uit de Flevolandse BIS.
- De provincie heeft via de regeling ‘mede mogelijk maken’² turvenhoog in staat gesteld om een aanvraag voor een samenwerkingsproject, over de professionele artistieke praktijk die aanbod maken voor kinderen van 0–3 jaar, voor het Europese programma Creative Europe te ontwikkelen.

4.3 Inzet provinciale middelen

Afgaande op de cijfers die het CBS registreert m.b.t. de uitgaven aan cultuur van provincies, behoort Flevoland tot de landelijke middenmoot.^{xi} In de vorige editie van de Cultuurmonitor is gerapporteerd wat de totale uitgaven op het gebied van cultuur in 2019 waren, waardoor ook de uitgaven op het gebied van onder andere erfgoed, archieven en media zijn meegenomen in de cijfers. Omdat deze uitgaven voor de periode 2022–2024 niet onder de begroting van het cultuurbeleid vielen, kiezen we ervoor om alleen de uitgaven op het gebied van podiumkunsten, cultuurbeoefening, beeldende kunst (in het geval van Flevoland: landschapskunst) en bibliotheken te laten zien. Zo geven we een preciezer beeld van de financiële impact van het cultuurbeleid.

De gemeenten in de provincie besteedden gezamenlijk ongeveer € 50 miljoen aan cultuur in 2023, wat neerkomt op ongeveer € 112 per inwoner.⁴ De provincie zelf gaf in datzelfde jaar € 3,6 miljoen uit aan de pijlers van het cultuurbeleid, ofwel iets minder dan € 8 per inwoner. Per inwoner gaven met name Limburg (€ 11), Friesland (€ 13) en Zeeland (€ 24) meer uit aan cultuur. Met name Noord-Holland (€ 1) en Zuid-Holland (€ 2) gaven per inwoner minder uit aan cultuur. In 2019 gaf provincie Flevoland € 3,4 miljoen uit aan de pijlers van het cultuurbeleid. Omdat de bevolking in 2019 nog kleiner was, kwam dat bedrag toen neer op iets meer dan € 8 per inwoner.⁵

De subsidieregisters van de provincie en de door de instellingen aangeleverde financiële gegevens geven voor de jaren 2022–2024 het volgende beeld.

Voor de volledigheid van de financiële impact van het cultuurbeleid nemen we het Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling in de onderstaande paragrafen mee.

Figuur 1 toont de uitgaven aan het cultuurbeleid voor de periode 2022–2024. De provinciale uitgaven aan bibliotheken en cultuureducatie en -participatie zijn sinds de vorige Cultuurmonitor ongeveer gelijk gebleven. De uitgaven aan podiumkunsten zijn verhoogd. Dit is te verklaren door een eenmalige 10% verhoging van het budget i.v.m. een Fair Pay-correctie en het feit dat in de vorige Cultuurmonitor de gelden voor klassieke muziek niet onder het kopje podiumkunsten mee zijn genomen. Nieuw ten opzichte van de periode 2019–2021 is het Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling.

Figuur 1: Provinciale uitgaven, uitgesplitst naar discipline (tabel)

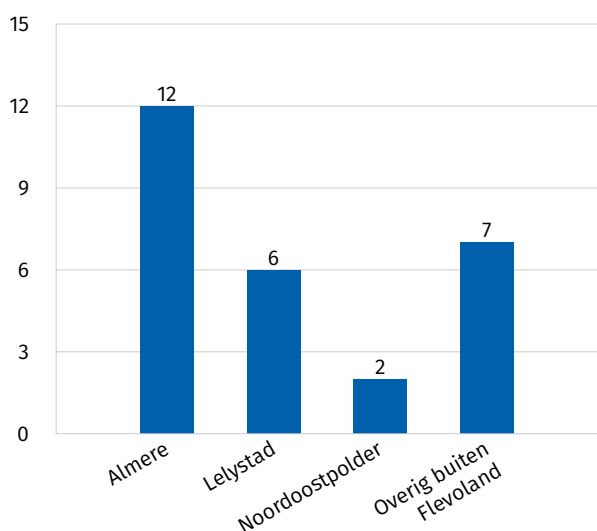
⁴ De uitgaven voor het Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling zijn in deze cijfers van het CBS niet meegenomen.

⁵ Dit zijn afgeronde bedragen.

Figuur 1: Provinciale uitgaven, uitgesplitst naar discipline

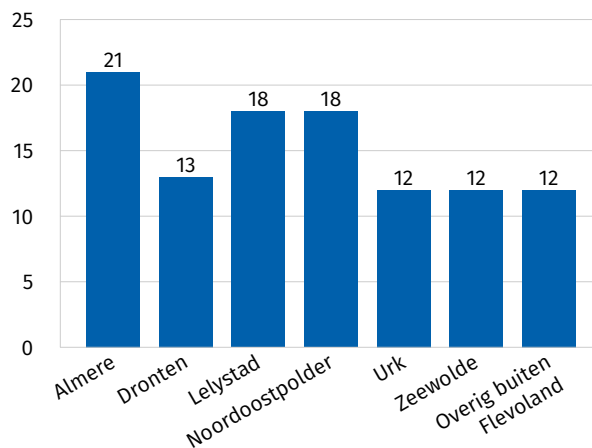
4.4 Spreiding

Op twee aspecten hebben we naar de spreiding gekeken. Hiermee lopen we alvast vooruit op het onderzoek dat onderzoeksbureau AEF in opdracht van het Ministerie van OCW uitvoert naar de geografische spreiding van cultuur en dat medio '26 verschijnt. Enerzijds gaan we in op de locatie waarop de instelling en diens activiteiten zich fysiek bevinden. Anderzijds komt de spreiding van de financiële middelen van de provincie aan bod. Allereerst in Figuur 2 een overzicht van standplaatsen, dat laat zien dat de meeste culturele instellingen in Almere gevestigd zijn en dat geen enkele instelling op Urk, in Dronten of in Zeewolde gevestigd is.

Figuur 2. Standplaats van instellingen, uitgesplitst naar gemeenten (tabel) (Bron: KvK-registraties van 27 structureel door de provincie gesubsidieerde instellingen)

Als het gaat om het werkgebied, zijn de door de provincie structureel gesubsidieerde instellingen evenwichtig verspreid over de verschillende gemeenten (zoals op te merken valt in figuur 3). Hoewel het zwaartepunt van de onderzochte activiteiten in Almere ligt, werkt een aanzienlijk deel van de instellingen ook in Lelystad en de Noordoostpolder, en een iets kleiner deel ook op Urk, in Zeewolde en in Dronten.

Figuur 3. Werkgebied van instellingen, uitgesplitst naar gemeenten (tabel) (Bron: 27 ingevulde enquêtes van door de provincie structureel gesubsidieerde instellingen⁶)

Voor de drie instellingen die uitsluitend ondersteunend zijn, geldt dat zij in alle gemeenten werken. Voor de instellingen die (ook) andere functies hebben is een gevarieerd beeld zichtbaar: slechts zes instellingen werken in één gemeente (Noordoostpolder, Lelystad, Almere). De rest van de instellingen werkt in meerdere gemeenten.

4.4.1 Spreiding financiële middelen

Ook de spreiding van de provinciale middelen is uitgesplitst naar de standplaats (Tabel 1)⁷ en de werkgebieden van instellingen (Tabel 2). Hierbij geeft de uitsplitsing naar standplaats weliswaar een overzichtelijker, maar ook een minder accuraat beeld van waar middelen terecht komen.

Voor de monitor hebben we van een beperkt aantal structureel gesubsidieerde instellingen de inkomsten door middel van enquête en gesprekken onder de loep kunnen nemen. Voor een completer beeld hebben we, aan de hand van de provinciale subsidieregisters, ook de middelen geïnventariseerd die aan de overige instellingen zijn uitgekeerd. Daarnaast hebben we aan de hand van de onafhankelijke evaluatie van het Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling kunnen achterhalen in welke standplaats deze middelen zijn geland.^{xii}

⁶ De aantallen tellen op tot meer dan 27 omdat de meeste instellingen in meerdere gemeenten werken.

⁷ Op basis van de KvK-registratie.

	2022	2023	2024
Almere	€ 680.233	€ 1.127.278	€ 1.261.159
Lelystad	€ 2.202.991	€ 2.257.789	€ 2.407.249
Noordoostpolder	€ 95.350	€ 0	€ 75.700
Zeewolde	€ 0	€ 0	€ 24.296
Overig, buiten Flevoland	€ 153.806	€ 270.093	€ 255.776

Tabel 1. Provinciale middelen voor cultuur, uitgesplitst naar standplaats van instelling

De evaluatie bevat geen informatie over de werkgebieden. Daarom zijn de bedragen in Tabel 2 opgeteld onder de categorie 'Binnen Flevoland, gemeente onbekend'.

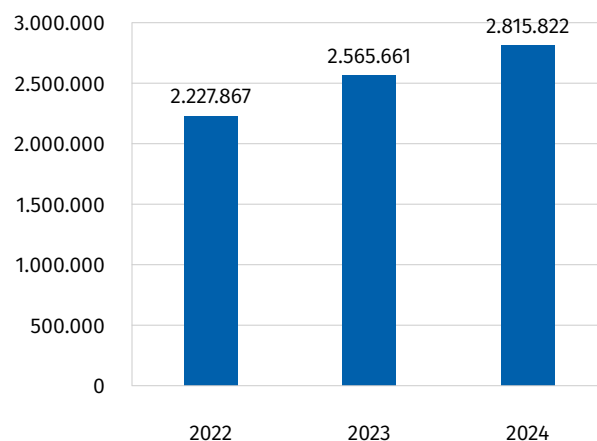
	2022	2023	2024
Alleen in Almere	€ 156.862	€ 135.334	€ 110.180
Alleen in Lelystad	€ 37.000	€ 30.000	€ 45.000
Alleen in Noordoostpolder	€ 25.000	€ 78.192	€ 35.000
In één Flevolandse gemeente en buiten provincie Flevoland	€ 15.000	€ 22.350	€ 30.000
In meerdere gemeenten in Flevoland	€ 2.312.192	€ 2.588.789	€ 3.085.403
In meerdere Flevolandse gemeenten en buiten provincie Flevoland	€ 547.286	€ 688.427	€ 639.301
Binnen Flevoland, gemeente onbekend	€ 54.040	€ 112.068	€ 94.296

Tabel 2. Provinciale middelen voor cultuur, uitgesplitst naar werkgebied van instelling⁸

4.5 Bezoekers van het culturele aanbod

Voor de instellingen is het vaak lastig om hun precieze bereik cijfermatig in beeld te brengen. Hoewel zaken als bibliotheekbezoek, kaartverkoop van voorstellingen en deelname aan georganiseerde tours langs landschapskunst daadwerkelijk geregistreerd kunnen worden, lukt dat voor andere vormen van bereik vaak niet. In de vorige Cultuurmonitor is voor de jaren 2019, 2020 en 2021 een totaaloverzicht van bezoekers gemaakt, waarbij voor de podiumkunsten gold dat het aantal fysieke bezoekers en bezoekers van aangepaste producties i.v.m. corona betrof. De bibliotheken trokken in 2019 ruim 2 miljoen bezoekers en de podiumkunsten iets minder dan 170.000 bezoekers. In het tweede jaar van de coronacrisis, in 2021, trokken de bibliotheken nog maar 800.000 bezoekers en de podiumkunsten nog maar 40.000 bezoekers.⁹

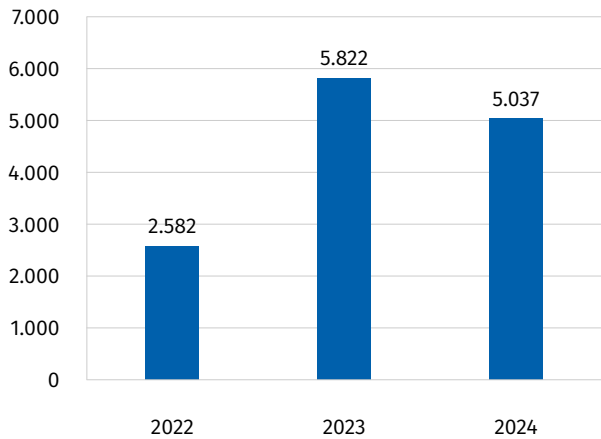
Voor de jaren 2022, 2023 en 2024 zien we de volgende bereikcijfers:

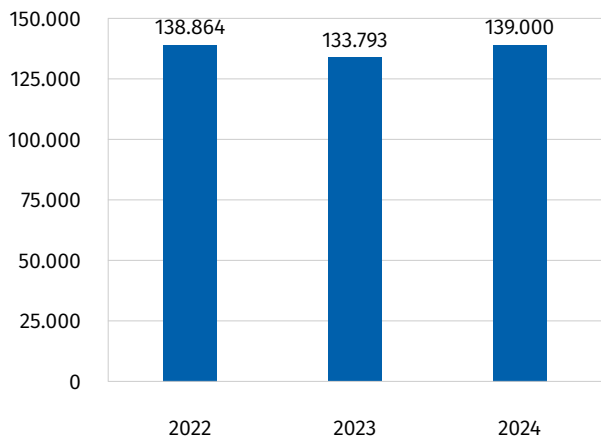
Figuur 4: Totaal bereik bibliotheken (tabel)

⁸ De hier genoemde bedragen geven beperkte informatie over waar welke middelen precies landen. Dit overzicht kijkt namelijk naar de breedte van activiteiten en niet naar de diepgang van activiteiten per gebied. De provincie Flevoland subsidieert alleen activiteiten binnen Flevoland.

⁹ Het ging hierbij om het aantal bezoeken en niet het aantal unieke bezoekers.

Figuur 5: Totaal bereik landschapskunst (deelname tours) (tabel)

Figuur 6: Totaal bereik podiumkunsten (bezoekerscijfers) (tabel)¹⁰

In Figuur 4 is te zien dat de bezoekerscijfers van de bibliotheken een gestage groei hebben door- gemaakt in de periode 2022–2024.¹¹ De geregistreerde bezoekerscijfers aan de landschapskunstwerken zijn in de vorige monitor niet meegenomen en laten we hier voor het eerst zien (Figuur 5).¹² Voor de podiumkunsten geldt dat de bezoekerscijfers weer redelijk op peil zijn gekomen na corona (Figuur 6).

Tijdens corona hebben veel instellingen in de podium- kunsten geïnvesteerd in nieuwe manieren van bereik, zoals samenwerking met scholen en deelname aan radio en tv-uitzendingen. Als we de deelname-, luister- en kijkcijfers hiervan meenemen hebben de gesubsidieerde podiumkunsten in 2022 maar liefst 577.000 mensen bereikt. In 2023 en 2024 zijn respectievelijk 284.000 en 257.000 mensen bereikt.

4.6 Culturele voorzieningen

We hebben gekeken naar de aanwezigheid, bereikbaar- heid en tevredenheid over culturele voorzieningen. Onderstaand gaan we eerst in op de aantallen voorzieningen en vervolgens op nabijheid van de diverse type voorzieningen per gemeente.

4.6.1 Type voorzieningen

Podia/theaterzalen

In het kader van culturele infrastructuur is het aanbod van podia en theaterzalen in een provincie van groot belang. Het bepaalt immers mede hoe toegankelijk professionele podiumkunsten zijn voor het publiek. In Flevoland waren er in 2023 8 organisaties met zalen voor professionele podiumkunst. Het aantal theaterzalen was in dat jaar 14.¹³ In 2022 was de totale capaciteit in zalen voor professionele podiumkunsten 5.589. Samen met de provincies Drenthe en Zeeland is dit het laagste, terwijl Noord-Holland met 99.144 de hoogste capaciteit heeft.^{xiii}

¹⁰ Voor 2024 zijn we uitgegaan van de ondergrens aan bezoekersaantallen uit de verantwoordingen van de instellingen. Door deze afwijkende methode t.o.v. de andere getallen is een afgerond getal gehanteerd.

¹¹ Het gaat hierbij zowel om fysieke bezoeken aan de bibliotheken als aan bezoeken aan het online aanbod. Voor beide geldt dat het hier niet om unieke bezoekers gaat.

¹² Alle landschapskunstwerken zijn openbaar toegankelijk zonder toegangsbewijzen. Hierdoor zijn in de cijfers alleen de bezoeken door ticketverkoop van tours en andere (betaalde) contexten weergegeven.

¹³ De organisaties met zalen voor professionele podiumkunst in 2023 zijn Kunstlinie, Goede Rede, Agora, de Kubus, Poppodium de Meester, Poppodium Corneel, de Meerpaal, Theater 't Voorhuys.

Musea

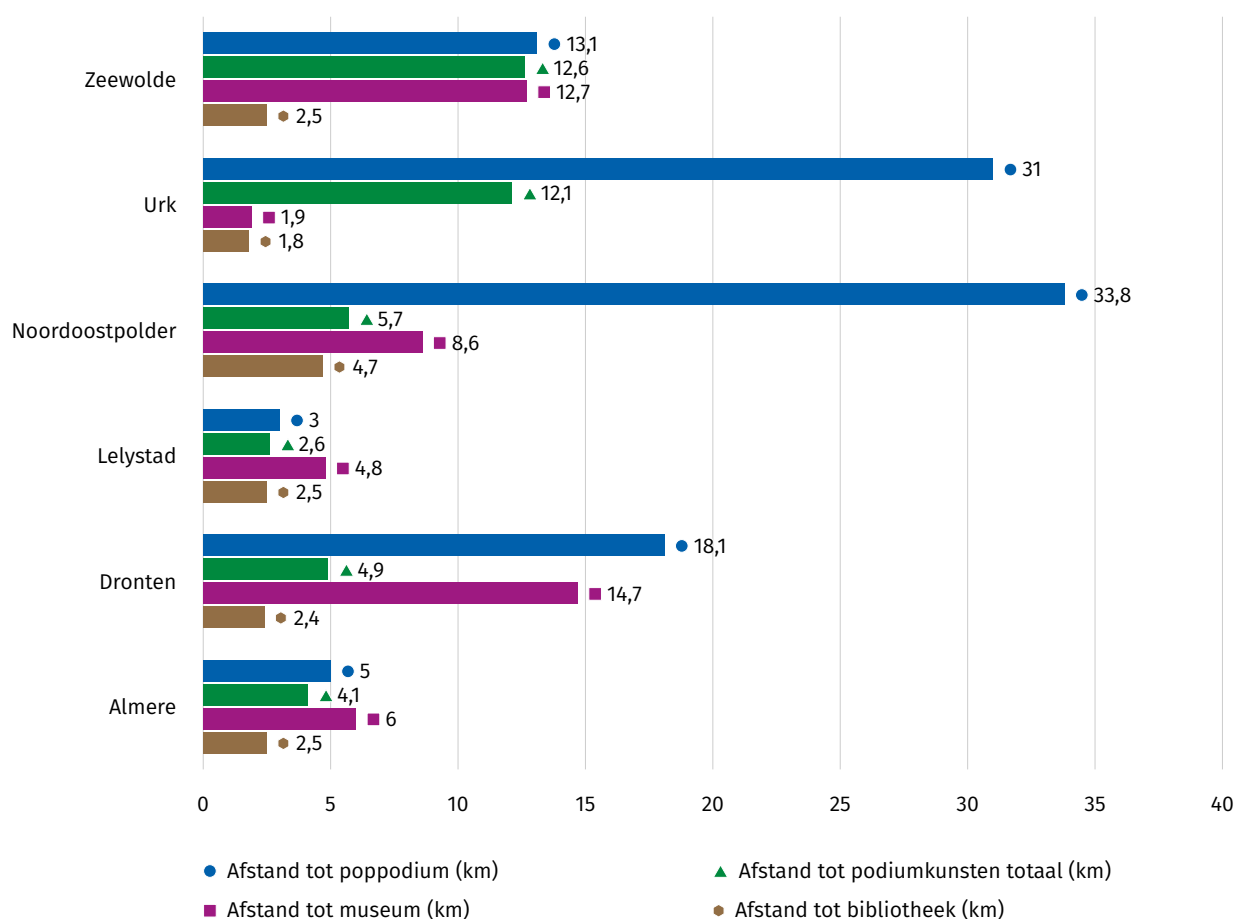
Op museaal gebied telt Flevoland vier musea die zijn aangesloten bij de Museumvereniging, dit aantal is niet toe- of afgenomen in de periode 2022 t/m 2024. Daarmee heeft de provincie het laagste aantal bij de museumvereniging aangesloten musea van Nederland.

Bibliotheken

De hoeveelheid bibliotheken in Flevoland is in vergelijking met de rest van Nederland beperkt in omvang. Met 13 vestigingen beschikt de provincie over de laagste bibliotheekdichtheid van Nederland (2,92 per 100.000 inwoners).^{xiv}

4.6.2 Nabijheid voorzieningen

Voor deze drie typen voorzieningen zetten we in onderstaande grafiek, op basis van data van het CBS^{xv}, uiteen hoever in 2024 de gemiddelde afstand van inwoners was tot de locaties. Hierbij maken we onderscheid tussen poppodia en de rest van de podiumkunst voorzieningen, zoals theaters¹⁴. Deze voorzieningen kunnen zich ook buiten Flevoland bevinden. Figuur 7 geeft met name een indicatie van de bereikbaarheid van het culturele aanbod voor Flevolandse inwoners.

Figuur 7: Nabijheid van voorzieningen uitgedrukt in afstand (km) (tabel) (Bron: CBS Statline)

¹⁴ Alleen voorzieningen waar professionele podiumkunsten worden gepresenteerd zijn meegenomen. Ook zijn dit locaties waar podiumkunsten als nevenactiviteiten worden meegenomen. Festivals zijn hierbij uitgesloten.

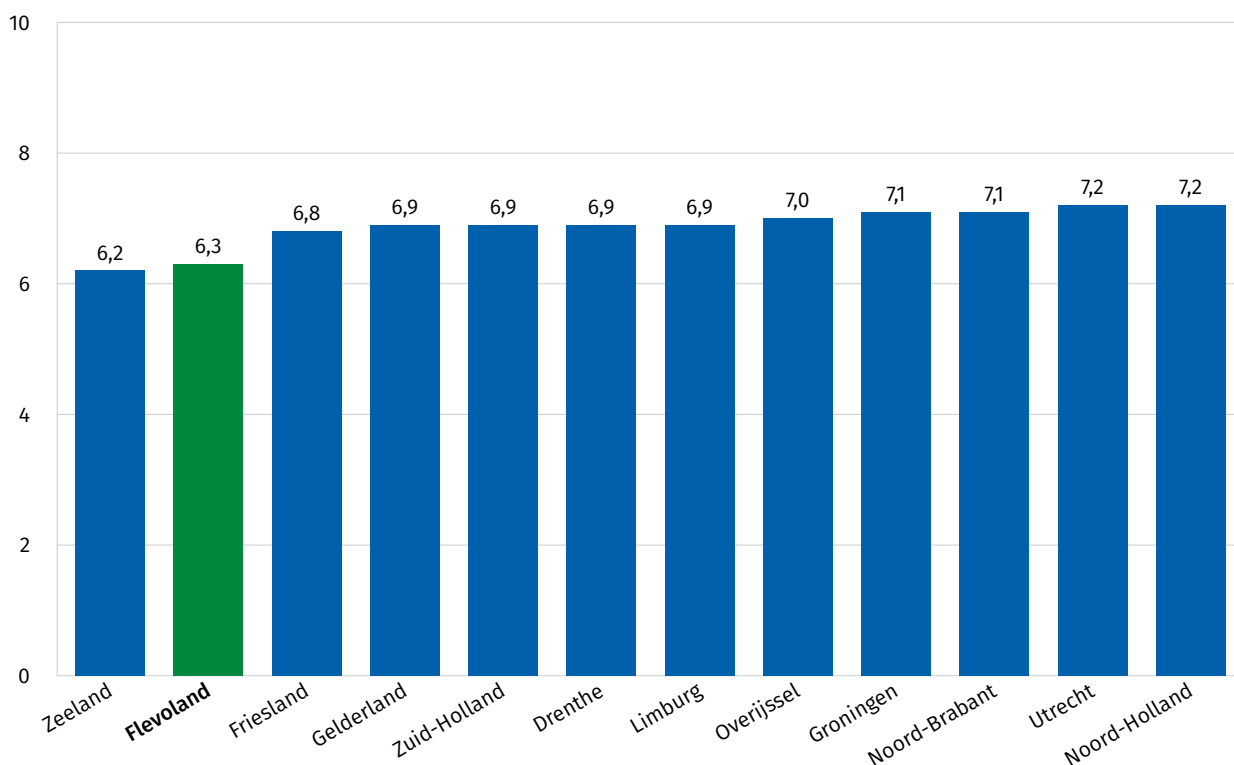
In algemene zin zijn de culturele voorzieningen in stedelijke gemeenten zoals Almere en Lelystad dichterbij en daarmee bereikbaarder voor inwoners. Voor inwoners van Zeewolde zijn de meeste culturele voorzieningen in verhouding het verste weg. De fysieke afstand^{xvi} tot podiumkunsten voorzieningen (zoals schouwburg, concertgebouw, buurtcentra en poppodia) verschilt aanzienlijk tussen de gemeenten. Met name voor poppodia, waarbij de afstand vanuit Noordoostpolder gemiddeld maar liefst 33,8 km is en in Lelystad 3 km. Vanuit Zeewolde reizen inwoners gemiddeld 12,6 km om podiumkunsten te bezoeken, terwijl dit vanuit Lelystad maar 2,6 km is. Vanuit Urk is de gemiddelde afstand tot het museum het kleinst met 1,9 km, terwijl dit voor Dronten 14,7 km is. De gemiddelde afstand tot een bibliotheek verschilt niet zo veel en ligt tussen de 2,4 km in Dronten en 4,7 km in Noordoostpolder.

4.7 Tevredenheid met het culturele aanbod en voorzieningen

De provincie Flevoland heeft in 2024 de Inwonerspeiling Flevoland uitgevoerd.^{xvii} Met de inwonerspeiling is onderzocht hoe Flevolandse hun kwaliteit van leven en leefomgeving ervaren in het hier en nu en welke zorgen zij hebben voor de toekomst. Cultuur is een van de 11 thema's die daarin centraal staan. Er is onder andere gekeken naar de tevredenheid met verschillende culturele voorzieningen. Deze worden hieronder toegelicht.

4.7.1 Tevredenheid met het culturele aanbod

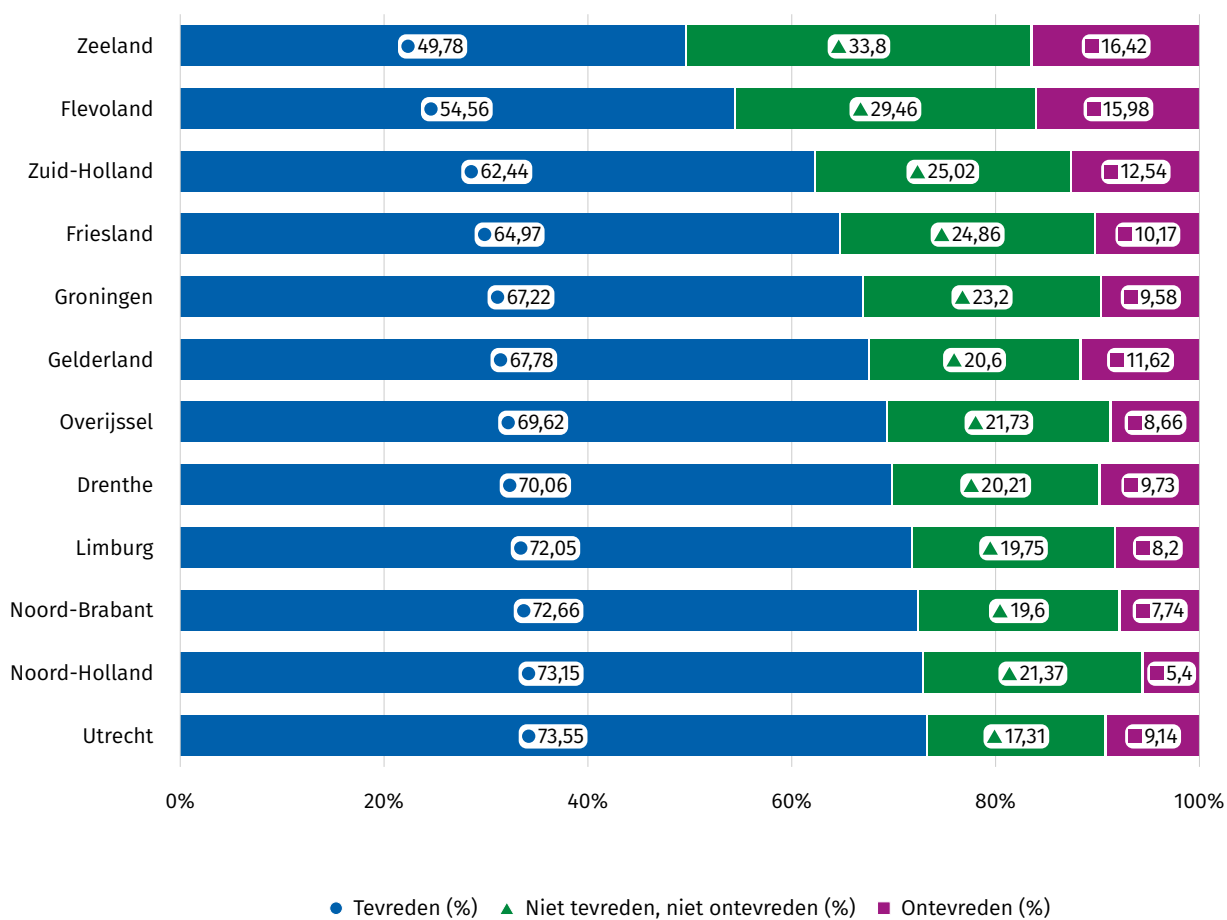
De rapportcijfers voor tevredenheid over het thema cultuur zijn het laagst voor Flevoland en Zeeland. Gemiddeld waarderen inwoners van Flevoland hun tevredenheid met het culturele aanbod met een 6,3. Dit is voldoende, maar significant lager dan het Nederlands gemiddelde (6,9). Van de provincies geven inwoners van Noord-Holland en Utrecht tevredenheid met het culturele aanbod de hoogste cijfers (7,2); inwoners van Zeeland geven met een 6,2 het laagste rapportcijfer (Figuur 8).

Figuur 8. De rapportcijfers van de provincies voor de tevredenheid met het culturele aanbod (tabel)
(Bron: Provincie Flevoland, inwonerspeiling I 2024)

In het verlengde van deze gemiddelden, is hetzelfde terug te zien in de tevredenheidspercentages over het culturele aanbod (Figuur 9).¹⁵ Uit de Inwonerspeiling blijkt dat maar 54% van de Flevolandse inwoners tevreden is met het culturele aanbod, 30% is niet tevreden en ook niet ontevreden en 16% is ontevreden.

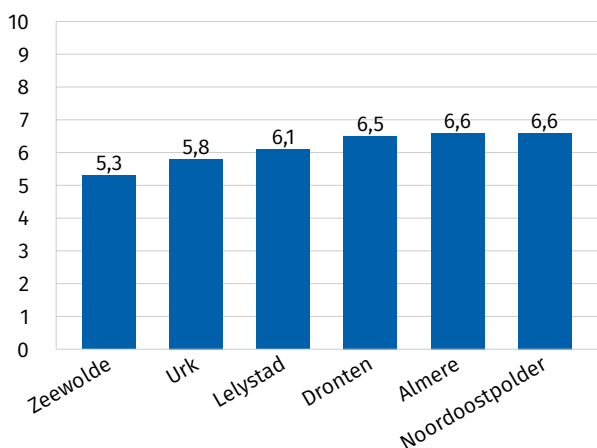
Gemiddeld zijn Nederlanders vaker tevreden met het culturele aanbod (67% tevreden, 23% niet tevreden en ook niet ontevreden, 10% ontevreden) dan als we alleen naar Flevolandse inwoners kijken. Het percentage inwoners dat tevreden is met het culturele aanbod is het hoogst in de provincie Utrecht (74%) en het laagst in de provincie Zeeland (50%). Flevoland heeft samen met Zeeland het hoogste percentage inwoners dat ontevreden is met het culturele aanbod (16%).

Figuur 9. De tevredenheidspercentages van de provincies voor het culturele aanbod (tabel)
(Bron: Provincie Flevoland, inwonerspeiling I 2024)

¹⁵ Een 7 of hoger = tevreden, 5 of een 6 = niet tevreden, niet ontevreden, lager dan een 5 = ontevreden.

Ook tussen de Flevolandse gemeenten zijn duidelijke verschillen te zien in de rapportcijfers voor het culturele aanbod (Figuur 10). Inwoners van de gemeenten Noord-oostpolder en Almere geven het hoogste rapportcijfer (6,6) en inwoners van de gemeente Zeewolde het laagste (5,3).¹⁶

Figuur 10. De rapportcijfers van de Flevolandse gemeenten voor de tevredenheid met het culturele aanbod (tabel)
(Bron: Provincie Flevoland, inwonerspeiling I 2024)

Het percentage inwoners dat tevreden is met het culturele aanbod is daarbij het hoogst in de gemeente Noordoostpolder (60%) en het laagst in de gemeente Zeewolde (33%).¹⁷ In de gemeente Zeewolde is 31% van de inwoners ontevreden over het culturele aanbod.

4.7.2 Tevredenheid met de kwaliteit van culturele voorzieningen om cultuur te bezoeken en beoefenen

In 2024 gaf 60% van de inwoners van Flevoland aan tevreden te zijn met de kwaliteit van voorzieningen om cultuur te bezoeken (zoals een bibliotheek of bioscoop). Ook dit ligt onder het landelijke gemiddelde van 65%. Na Zeeland heeft Flevoland het laagste aandeel inwoners dat tevreden is met de kwaliteit van culturele voorzieningen voor cultuurbezoek. In Noord-Holland ligt het percentage tevreden inwoners het hoogst.

Binnen Flevoland varieert het aandeel tevreden inwoners per gemeente (Tabel 3). De verschillen zijn echter minder groot dan bij de tevredenheid met het culturele aanbod in het algemeen. De gemeente Noordoostpolder heeft het hoogste aandeel tevreden inwoners (65%), gevolgd door de gemeenten Dronten (64%), Almere (61%), Lelystad (61%) en Urk (57%). Alleen Zeewolde wijkt duidelijk af. Slechts iets meer dan een derde (36%) van de inwoners geeft aan tevreden te zijn met de kwaliteit van culturele voorzieningen om cultuur te bezoeken.

Voorziening	Gemeente					
	Almere	Dronten	Lelystad	Noordoostpolder	Urk	Zeewolde
Cultuurbezoek	64%	65%	62%	68%	53%	34%
Cultuurbeoefening	48%	60%	48%	62%	51%	55%

Tabel 3. Tevredenheid met de afstand van voorzieningen per gemeente in percentages
(Bron: Provincie Flevoland, inwonerspeiling I 2024)

¹⁶ Om de verschillen tussen gemeenten te duiden is gekeken naar de effectgrootte (Cohen's *d*). Een Cohen's *d* geeft aan hoe groot het verschil is tussen een specifieke gemeente en de overige Flevolandse gemeenten. We hanteren de volgende indeling: groot verschil (Cohen's *d* ≥ 0,50), middelgroot verschil (Cohen's *d* tussen 0,20 en 0,50), klein verschil (Cohen's *d* < 0,20).

¹⁷ Een 7 of hoger = tevreden, 5 of een 6 = niet tevreden, niet ontevreden, lager dan een 5 = ontevreden.

In 2024 geeft 50% van de inwoners van Flevoland aan tevreden te zijn over de kwaliteit van voorzieningen om cultuur te beoefenen (zoals muziek- en dansscholen). Dit ligt wederom lager dan het landelijke gemiddelde van 54%. In vergelijking met de andere provincies bevindt Flevoland zich in de laagste regionen. Alleen in Drenthe en Zeeland ligt het aandeel tevreden inwoners lager. In de provincie Gelderland ligt het aandeel het hoogst. 61% van de inwoners van Gelderland geeft aan tevreden te zijn met de kwaliteit van voorzieningen voor cultuurbeoefening.

Onder de Flevolandse gemeenten is een tweedeling zichtbaar. In de Noordoostpolder en Dronten ligt het aandeel van de inwoners dat tevreden is met de kwaliteit van voorzieningen om cultuur te beoefenen ruim boven het Nederlandse gemiddelde (beide 59%). In de overige gemeenten ligt het aandeel veel lager. In de gemeente Zeewolde is het aandeel inwoners dat tevreden is met de kwaliteit van voorzieningen voor cultuurbeoefening het laagst (44%).

4.8 Werkgelegenheid

In het werkgelegenheidsonderzoek^{xviii} van de Provincie Flevoland valt cultuur samen met de sectoren recreatie en overige diensten. Het aandeel banen uit dit segment t.o.v. andere sectoren in Flevoland is licht toegenomen van 4,7% (2022) naar 5% (in 2024). In exacte aantallen is er ook een toename van 9.760 (2022) naar 10.890 (2024). Daarentegen is in aantal vestigingen een kleine afname te zien in het aandeel voor de sector cultuur, recreatie en overige diensten van 9,7% (2022) tot 9,3% (2024). In exacte aantallen is er wel een toename van 5.005 vestigingen (2022) naar 5.530 (2024).

Op basis van CBS-cijfers over kunstenaars en andere werkenden met een creatief beroep 2021–2023^{xix} valt een schatting te maken van de werkzame beroepsbevolking voor kunsten, cultureel erfgoed, media en entertainment en creatieve zakelijke dienstverlening.^{xx} Hieruit valt op te maken dat dit ongeveer gelijk is gebleven, met afgerond 14.000 werkenden. Dat terwijl de algemene werkzame beroepsbevolking in Flevoland toegenomen is. Hieruit valt op te maken dat het deel aan het aantal werkenden in de sector in Flevoland 0,45% van de beroepsbevolking is, terwijl het landelijk 0,63% is.

Voor een aantal sectoren zijn er gegevens beschikbaar over de beroepsbevolking en vrijwilligers. Uit de Regionale Cultuurmonitor (2022)^{xxi} is het volgende te concluderen:

- Er zijn in Flevoland gemiddeld 200 zzp'ers en bedrijven voor cultuureducatie aanwezig. Op het totale Nederlandse aanbod aan zzp'ers en bedrijven is dit 1,8%. Ter vergelijking: in Flevoland wonen ongeveer 2,5% van de inwoners van Nederland.
- Het aantal personen werkzaam als kunstenaar in de provincie is sinds 2015 aanzienlijk toegenomen van ongeveer 1000 (ongeveer 1 op de 400 Flevolandse) naar ongeveer 3000 personen (ongeveer 1 op de 150 Flevolandse) werkzaam als kunstenaar in 2023¹⁸.

¹⁸ Aan de hand van het beroep in de eerste werkkring van de persoon volgens de beroepenindeling van de Internationale Beroepenclassificatie.

5. Cultuur beleven

De Cultuurnota 2021–2024 zet in op twee routes, waarvan ‘Cultuur beleven’ de eerste is. De ambitie voor deze route is dat alle Flevolandse op verschillende manieren in contact kunnen komen met kunst en cultuur. Voor kinderen, jongeren en volwassenen is er van alles op cultuurgebied te beleven. Ook het aanbod voor mensen met een beperking neemt toe. Deze route bestaat uit vier pijlers: landschapskunst, cultuureducatie primair en voortgezet onderwijs, bibliotheken en museaal beleid.

In dit hoofdstuk beschrijven we per pijler hoe cultuur en het culturele veld in Flevoland er in de periode 2022–2024 voorstonden. Dit doen we door Flevoland te vergelijken met andere provincies, aan de hand van de Cultuurmonitor van de Boekmanstichting, door voorbeelden van het culturele aanbod te geven en door te kijken naar het bereikte publiek. Hierbij maken we voornamelijk gebruik van de tijdens de interviews verkregen kwalitatieve informatie. Ook reflecteren we op de verschillende waarden van cultuur waar het aanbod aan bijdraagt. In [hoofdstuk 7](#) beschrijven we het toekomstperspectief voor beide pijlers.

5.1 Landschapskunst

De Cultuurmonitor van de Boekmanstichting bevat geen cijfers over landschapskunst, waarmee Flevoland met andere provincies vergeleken kan worden. Dat zegt iets over de unieke status van de Flevolandse landschapskunstwerken. Met werken van Richard Serra, Daniel Libeskind en Antony Gormley draagt de landschapskunst voor Flevoland duidelijk bij aan de ruimtelijk-historische waarde ® van cultuur. Als doelstelling zette de Cultuurnota 2021–2024 in op het volgende: *de collectie landschapskunst van internationaal gerenommeerde kunstenaars staat internationaal en nationaal stevig op de kaart. De landschapskunstwerken zijn goed onderhouden en goed bereikbaar voor bezoekers.* Stichting Land Art Flevoland (SLAF) ontwikkelt activiteiten om inwoners en bezoekers bekend te maken met de collectie.

© Anna van Kooij

In de afgelopen periode is er door de provincie en andere financiers op ingezet om de kunstwerken te herstellen. Met name de restauratie van de vier oudste werken heeft de waarde van de collectie vergroot. Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat de het onderhoud van de landschapskunstwerken obstakels oplevert. Zo heeft niet elk onderhoudsbedrijf de benodigde expertise om de kunstwerken op de juiste manier te onderhouden. In de toekomst zou het kunnen lonen om dit door één partij te laten doen die over de benodigde expertise beschikt, zodat de artistiek-inhoudelijke waarde **A** van de landschapskunst optimaal tot zijn recht kan komen.

Ook qua toegankelijkheid zijn in de afgelopen periode verbeteringen uitgevoerd. Hoewel sommige van de kunstwerken moeilijk bereikbaar zijn, is feedback van mensen met een mobiliteitsbeperking opgepakt. Ook is er een VR-beleving ontwikkeld zodat mensen de landschapskunst op afstand kunnen ervaren. Deze wordt onder andere ingezet in verpleeghuizen en biedt de mogelijkheid om nog meer doelgroepen te bereiken. Op de bustours die SLAF organiseert komen met name oudere, theoretisch opgeleide mensen af.

De bezoekerscijfers van de bustours lijken door de jaren heen stabiel te blijven. Daarnaast komen tijdens het Land Art weekend mensen die op eigen gelegenheid de kunstwerken bezoeken, waaronder veel 30'ers en 40'ers. Voor deze doelgroep is een podcastreeks gemaakt die tijdens het rijden tussen de werken geluisterd kan worden. Naast het vergroten van de toegankelijkheid, wordt er aan de maatschappelijke waarde **M** van cultuur bijgedragen door samen te werken met omwonenden. Bij het kunstwerk Sea Level is er specifiek onderzocht hoe het kunstwerk ook iets voor hen kon toevoegen.

Het is lastig om de economische spin-off van de landschapskunst te beschrijven, omdat het niet goed bij te houden is of bezoekers blijven hangen in Flevolandse horeca of hotels. Wat wel duidelijk is, is dat de collectie waardevolle werken bevat (o.a. Serra en Gormley) die op de kunstmarkt veel geld vertegenwoordigen. De vraag is daarom of er potentie zit in de collectie om een trustfonds met private

partijen te maken, zodat geldschieters op basis hiervan iets kunnen doen voor de gemeenschap, zoals meebetalen aan het herstel van de kunstwerken.

Het internationale vaknetwerk, tegelijkertijd een niche en een wereldwijde doelgroep, wordt goed bereikt door SLAF. Hierdoor staat de Flevolandse landschapskunst internationaal op de kaart.

5.2 Cultuureducatie primair en voortgezet onderwijs

Provincie Flevoland gaf in 2023 per inwoner € 1,10 uit aan kunst- en cultuureducatie. Noord-Brabant (€ 0,23), Noord-Holland (€ 0,25), Zuid-Holland (€ 0,61) en Zeeland (€ 1,04) gaven minder uit. De overige provincies gaven meer uit, met Drenthe (€ 5,30) als uitschieter. De cijfers voor zzp'ers en organisaties die actief zijn op het gebied van cultuureducatie zijn sinds 2019 niet geüpdatete in de Cultuurmonitor van de Boekmanstichting en staan dus nog steeds op tweehonderd bij de Kamer van Koophandel (KvK) ingeschreven zzp'ers en organisaties. Zoals in de Cultuurmonitor 2019–2021 al opgemerkt was, is dat zowel in absolute aantallen als per inwoner minder dan in de andere provincies.

De cultuurnota 2021–2024 benoemde de volgende doelstelling voor de pijler cultuureducatie: *goede cultuureducatie is verder verankerd in het onderwijs. Dit betekent dat cultuureducatie op de meeste scholen in het primair onderwijs structureel onderdeel is van het onderwijsprogramma. De scholen steken er ook voldoende geld in.* In de praktijk gaat dat om een bedrag tussen de 10 en 15 euro per leerling per schooljaar en een bijdrage van 160 euro per school per schooljaar voor professionalisering voor een of meerdere teamleden.

© Daniël Sylla

Daarnaast noemt de cultuurnota de volgende aanvullende doelstelling voor cultuureducatie: *in het voortgezet onderwijs werkt men verder op basis van de bouwstenen en leerlijnen die in de proeftuin 'co-creatie in het vmbo' zijn ontwikkeld.*

FleCk, Expertisecentrum Cultuureducatie Flevoland, geeft in opdracht van de provincie invulling aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit en de overige cultuureducatieve activiteiten. Daarnaast doet FleCk onderzoek naar scholen die nog nooit kennis hebben gemaakt met CMK en zet FleCk zich als bijzondere aanvullende doelgroep voor het VMBO en MBO in. Een project waar FleCk erg trots op was, voor de periode 2022–2024, is Studio VMBO, mede gefinancierd door OCW. Hierin hebben docenten en scholieren van vmbo- en praktijkscholen samen met FleCk, Collage, BonteHond en het culturele veld nieuwe vormen van educatie ontwikkeld, waardoor leerlingen op een bij hun passende manier in contact met cultuur komen. Op deze manier droeg FleCk bij aan zowel de artistiek-inhoudelijke **A** als de maatschappelijke waarde **M** van cultuur.

Wat lastig is gebleven voor FleCk is om cultuureducatie blijvend onder de aandacht te brengen op scholen.

¹⁹ Volgens bijstellingplan CMK 3 Flevoland, d.d. 31-01-2022.

Er zijn veel personeel wisselingen op scholen en er is weinig warme overdracht intern, daardoor moet FleCk cultuureducatie constant onder de aandacht blijven brengen. Deze problemen spelen overigens niet alleen in Flevoland maar landelijk. Het is verder lastig om het bereik precies in beeld te brengen. Binnen het project CultuurPlus (uitgevoerd door partners) zijn in 2024 77 scholen bereikt. Dat staat gelijk aan meer dan 14.000 leerlingen en 1.100 leerkrachten. FleCk hanteert hierbij een jaarlijks groeiemodel maar het bereik van de doelgroep begint enigszins verzadigd te raken. Scholen kiezen zelf waar ze tijd aan besteden. Het project zou 83 scholen aankunnen.¹⁹

5.3 Bibliotheken

Flevoland heeft twee bibliotheken: De Nieuwe Bibliotheek in Almere en de FlevoMeer bibliotheek met vestigingen in Lelystad, Noordoostpolder, Dronten, Zeewolde, Urk, Biddinghuizen en Swifterbant. Deze bibliotheken worden ondersteund door de stichting Bibliotheek Netwerk Flevoland (BNF). Als doelstelling voor de pijler bibliotheken noemt de Cultuurnota 2021–2024 het volgende: *de bibliotheken in Flevoland dragen er met hun educatief-ondersteunende en innovatieve aanbod aan bij dat inwoners zich blijven ontwikkelen. Daardoor kunnen de Flevolandse meedoen in de kennissamenleving en verbetert hun kwaliteit van leven.*

📺 [Video BNF – Speak to me! Flevolandse finale 2023.](#)

Per 100.000 inwoners had Flevoland in 2023 het laagste aantal bibliotheekvestigingen van Nederland, namelijk 2,92. Noord-Holland (4,13) en Zuid-Holland (4,31) hebben ook een relatief laag aantal vestigingen per 100.000 inwoners, terwijl Zeeland (8,44), Drenthe (8,37) en Groningen (7,55) er juist relatief veel hebben. De fysieke nabijheid van bibliotheken is hierbij een aandachtspunt. De gemiddelde afstand die een inwoner in Flevoland in 2023 moest afleggen tot de dichtstbijzijnde bibliotheek was 2,7 kilometer. Daarmee stond Flevoland, na Zeeland en Friesland, op de derde plaats wat betreft de grootste gemiddelde afstand tot een bibliotheek.^{xxii}

Gezien het jonge karakter van provincie Flevoland is het wellicht niet vreemd dat er relatief weinig bibliotheekvestigingen zijn, maar het heeft wel impact op de ruimtelijk-historische waarde **R** van cultuur.

Deze relatief grote afstand benadrukt dan ook het belang van digitale dienstverlening, mobiele bibliotheken en andere vormen van bereikbaarheid om iedereen toegang te blijven bieden tot informatie, cultuur en educatie. BNF voldoet hier onder andere aan door het gebruik van biebpunten, kleine schoolbibliotheken die groter worden gemaakt en ook opengesteld worden voor buurtbewoners en ouders. Hierdoor wordt er ook buitenschool meer gelezen en ontstaan er verschillende culturele activiteiten op lokaal niveau. Als onderdeel van nieuwbouwprojecten worden op scholen in achterstandswijken daarnaast ruimtes gecreëerd voor culturele instellingen om hierop in te kunnen spelen.

Tegenover een relatief lage bibliotheekdichtheid stond dan ook een relatief gemiddelde mate van activiteiten. Zo werden in 2023 8.242 activiteiten georganiseerd door Flevolandse bibliotheken, goed voor 18,53 per 100.000 inwoners, waarmee Flevoland zich in de landelijke middenmoot bevindt. Daarnaast is het gebruik van de bibliotheken in Flevoland relatief hoog. Met gemiddeld 3,95 bezoeken per inwoner behoort Flevoland tot de provincies met het hoogste aantal bibliotheekbezoeken per hoofd van de bevolking, alleen Groningen scoort hoger. Dit laat zien dat de Flevolandse hun bibliotheken actief weten te vinden en benutten. Flevoland kende het hoogste aantal bibliotheekleden per inwoner: 139.331 leden (ongeveer 1 op de 3 inwoners). Het aantal bezoeken aan bibliotheken bedroeg 1.757.430 (ongeveer 4 bezoeken per inwoner), waarmee de provincie op de tweede plaats staat, direct na Groningen.

De maatschappelijke waarde **M** van cultuur blijft voor BNF bijzonder belangrijk, omdat er in Almere sprake gaat zijn van een zogenoemde driedubbele vergrijzing, omdat mensen hier voor het eerst oud worden. De functies van de bibliotheken zullen breder blijven worden, wat overigens ook in landelijke trends te zien is. Hierdoor zal het bereik van de bibliotheken wel verder toenemen.

BNF probeert het wiel niet telkens zelf uit te vinden maar wisselt uit met bibliotheken in de regio en met de landelijke koepel. Daarnaast had de provincie Flevoland in de periode 2022–2024 een speciaal Innovatiefonds Bibliotheekfunctie om te blijven leren en innoveren. Deze was enerzijds bedoeld om de dienstverlening van bibliotheken te vernieuwen. Anderzijds kon deze ingezet worden voor innovatieprojecten die de bibliotheek in samenwerking met een andere partij ontwikkelde.

Daarnaast werd het Innovatiefestival, een inspirerend bijeenkomst waarbij medewerkers worden uitgedaagd om samen met partners nieuwe oplossingen te bedenken voor maatschappelijke vraagstukken, vanuit de regeling georganiseerd. Door ondernemers wordt dit concept gewaardeerd omdat ze andere ondernemers ontmoeten en er ideeën en waardevolle samenwerkingen ontstaan. Voorbeelden van projecten uit deze regeling van 2022–2024 zijn:

M²⁰ **Boekenreismachine**

Ontwikkeld in 2021, uitgerold vanaf 2022, is een online escape room om kinderen enthousiast te maken om naar de bibliotheek te komen. Je moet naar de bibliotheek om het mysterie op te lossen. Dit is ontwikkeld in Flevoland en wordt inmiddels in 25 bibliotheken door het hele land gebruikt. Dit project heeft een landelijk bereik met een lokaal initiatief.

M **Podcast Academy**

Tot stand gekomen door een samenwerking met andere bibliotheken. Er wordt gewerkt aan meer bewustzijn over politiek en meer betrokkenheid bij provinciale verkiezingen. Producten die zijn gemaakt (podcasts, video's) kunnen gebruikt worden door scholen, bibliotheken, ROC's e.d. zien ook dat de samenwerking met bibliotheken mogelijk is.

²⁰ **M** = maatschappelijke waarde

Door met partners samen te werken aan nieuwe projecten geven de bibliotheken ook invulling aan de artistiek-inhoudelijke waarde van cultuur.

 [Video Innovatieteam Flevoland.](#)

5.4 Musea en erfgoed

Als doelstelling voor de pijler museaal beleid noemt de Cultuurnota 2021–2024 het volgende: *Flevoland heeft museumbeleid ontwikkeld en draagt op deze manier bij aan het beheer/behoud en de publieke toegankelijkheid van kunst en/of erfgoed in de provincie.* Op museaal gebied telt Flevoland vier musea die zijn aangesloten bij de Museumvereniging. Daarmee heeft de provincie het laagste aantal aangesloten musea van Nederland.^{xxiii}

In deze periode zijn twee musea op provinciaal niveau via het erfgoedbeleid ondersteund, namelijk Batavialand en Werelderfgoed Schokland. Tegelijkertijd dragen deze instellingen bij aan de waarden zoals beschreven in het Culturele Waardemodel. Batavialand doet bijvoorbeeld mee aan de week van de eenzaamheid, waarmee zij een maatschappelijke bijdrage levert. Ook worden jaarlijks mensen met afstand tot de arbeidsmarkt (leermeester) opgeleid en is Batavialand een opleidingsinstituut voor jongeren die met hun handen willen werken en die nergens anders geplaatst kunnen worden.

 [Video Batavialand – Verborgen Verhalen.](#)

De doelstelling om museumbeleid te ontwikkelen in deze beleidsperiode is niet gehaald. In de beleidsperiode 2025 – 2028 heeft Provinciale Staten voor dit onderwerp financiële middelen beschikbaar gesteld.

© Ben van Duin

5.5 Impact doelstellingen

De provincie en enkele gemeenten hechten veel belang aan het meten van impact. Daarom heeft de provincie in het cultuurbeleid 2025–2028 een pijler toegevoegd over impact. Enkele instellingen uit deze pijler ontwikkelden in 2022–2024 al instrumenten om impact te meten en dit te verbinden aan provinciaal beleid.

Zo vond BNF het bijvoorbeeld belangrijk om te blijven signaleren welke behoeften doelgroepen en gemeenten hebben, waardoor ze samen met de bibliotheken een Theory of Change hebben opgesteld

om maatschappelijke impact bij te houden. Dit geeft uitvoering aan een deel van het coalitieakkoord 2023–2027^{xxiv}, waarin geduid is dat de ondersteuning van bibliotheken een middel is om laaggeletterdheid terug te dringen. Dit thema staat, net als participatie, dan ook hoog op de agenda van BNF en komt in veel activiteiten en in de impactmeting terug.

Onderstaand zetten we op hoofdlijnen uiteen wat de bereikte impact is van de doelstellingen uit het cultuurbeleid 2021–2024.

Route Cultuur beleven

Doelstelling 2024	Bereikte impact
De collectie landschapskunst van internationaal gerenommeerde kunstenaars staat internationaal en nationaal stevig op de kaart. De landschapskunst- werken zijn goed onderhouden en goed bereikbaar voor bezoekers.	SLAF neemt actief deel aan internationale werken waardoor de Flevolandse landschapskunst op de kaart blijft staan. Door de provincie en medefinanciers is ingezet op herstel van de kunstwerken, waardoor de waarde van de collectie omhoog is gehaald. Er zijn aanvullende stappen te zetten in het onderhoud om de artistiek-inhoudelijke nog beter naar voren te laten komen. Op het gebied van bereikbaarheid zijn verbeteringen doorgevoerd, maar deze inzet is nog niet structureel van aard.
Goede cultuureducatie is verder verankerd in het onderwijs. Dit betekent dat cultuureducatie op de meeste scholen in het primair onderwijs structureel onderdeel is van het onderwijsprogramma. De scholen steken er ook voldoende geld in. In het voortgezet onderwijs werkt men verder op basis van de bouwstenen en leerlijnen die in de proeftuin 'co-creatie in het vmbo' zijn ontwikkeld.	Het aantal deelnemende scholen aan cultuureducatie is doorgegroeid, maar de groei lijkt wel een plafond te naderen. Scholen dragen een vastgestelde bijdrage bij aan cultuureducatie. De resultaten van Studio VMBO worden als inspirerend ervaren en FleCk blijft aandacht houden om de bouwstenen hieruit verder in het voortgezet onderwijs in te blijven zetten.
De bibliotheken in Flevoland dragen er met hun educatief-ondersteunende en innovatieve aanbod aan bij dat inwoners zich blijven ontwikkelen. Daardoor kunnen de Flevolandse meedoen in de kennissamenleving en verbetert hun kwaliteit van leven.	De bibliotheken weten steeds meer bezoekers (online en fysiek) te trekken en bieden, met ondersteuning van BNF, een breed ondersteunend aanbod. Door de succesvolle innovatieregeling voor bibliotheken zijn er een aantal vernieuwende middelen ontwikkeld, waardoor de bibliotheken nog beter in staat raken om Flevolandse mee te laten doen aan de kennissamenleving.
Flevoland heeft museumbeleid ontwikkeld en draagt op deze manier bij aan het beheer/behoud en de publieke toegankelijkheid van kunst en/of erfgoed in de provincie.	Vanuit het erfgoedbeleid is door Batavialand en Werelderfgoed Schokland een actieve bijdrage geleverd aan het toegankelijk maken van kunst en/of erfgoed in de provincie. De doelstelling om museumbeleid te ontwikkelen in deze beleidsperiode is niet gehaald.

6. Cultuur maken

De tweede route in de Cultuurnota 2021–2024 is ‘Cultuur maken’. De ambitie voor deze route is dat alle Flevolandse inwoners de mogelijkheid hebben om actief mee te doen op het gebied van kunst en cultuur, als vrijetijdsbesteding, ter ontspanning of om een professionele carrière op te bouwen. Daarmee geven inwoners actief vorm aan hun individuele identiteit, hun relatie met anderen en met de Flevolandse samenleving. Deze route bestaat uit drie pijlers: cultuurparticipatie, het versterken van het makersklimaat en podiumkunsten.

In dit hoofdstuk beschrijven we per pijler hoe cultuur en het culturele veld in Flevoland er in de periode 2022–2024 voorstonden. Dit doen we op dezelfde manier als in het vorige hoofdstuk.

6.1 Cultuurparticipatie

De participatiegraad van Flevolandse inwoners op het gebied van cultuureducatie en -beoefening laat zien dat kunst en creativiteit stevig verankerd zijn in het dagelijks leven. Zo gaf in 2022 maar liefst 23,4% van de inwoners van 16 jaar en ouder aan regelmatig bezig te zijn met creatieve activiteiten zoals schilderen, tekenen, boetseren of pottenbakken. Daarmee staat Flevoland op de derde plaats in Nederland, na Zeeland en Utrecht. Ook op muzikaal en performance vlak is er voldoende activiteit: 11,7% van de volwassen bevolking speelt een muziekinstrument, 12,5% is actief met toneel, musical of ballet, en 7% doet mee aan zangactiviteiten zoals koren of zanggroepen. Wat betreft betrokkenheid bij culturele verenigingen gaf in 2022 11,6% van de Flevolandse inwoners aan lid, vrijwilliger of donateur te zijn van een culturele vereniging. Dat is een duidelijke stijging ten opzichte van 2021, toen dit nog 8,4% was. Voor 2023 en 2024 zijn nog geen gegevens beschikbaar.

© Daisy Komen

Als doelstelling voor de pijler cultuurparticipatie noemt de Cultuurnota 2021–2024 het volgende: *Zoveel mogelijk Flevolandse houden zich in hun vrije tijd bezig met kunst of cultuur. Samen met gemeenten en Rijk zet de provincie zich in voor goede ondersteuning van de Flevolandse amateurkunst en voor doorstroming van talentvolle amateurs.*

Kunstlink Flevoland heeft de provinciale opdracht om cultuurparticipatie (o.a. amateurkunst, talentontwikkeling, kunst en cultuur in het sociale domein) in de provincie te ondersteunen, versterken en verbinden. In 2022 en in 2024 maakte Kunstlink de Cultuurkaart Flevoland, een overzicht van plekken en mogelijkheden in Flevoland waar talent zich kan ontwikkelen en bloeien. Aan de ene kant worden hier aanbieders in diverse segmenten weergegeven (beeldend, dans, muziek, theater, literatuur, creatieve werkplekken/ broedplaatsen en podia/expositieplekken). Daarnaast bevat de Cultuurkaart een talentontwikkelingspiramide van amateur- én professionele makers.^{xxv} Deze kaart maakt de provinciale infrastructuur voor talentontwikkeling en cultuurparticipatie inzichtelijk.

Kunstlink zette zich in periode 2022–2024 in voor cultuurparticipatie met diverse programma's en projecten. Zo organiseerde ze de provinciale editie van Kunstbende, waarbij jongeren lokale workshops kunnen volgen en kansen krijgen om podiumervaring op te doen. Daarna kunnen de winnaars doorstromen naar de landelijke Kunstbende-wedstrijd en hebben per editie in 2023 én 2024 drie Flevolands jongeren een podiumplek gepakt.^{xxvi} Volgens Kunstlink mag hier nog meer bekendheid voor komen. Voor amateurkunstenaars was er ook het project Pak Het Podium,^{xxvii} waarin ze begeleiding op maat, ondersteuning van een professionele maker, extra publiciteit, een geldbedrag én een podium kregen. Op deze manier wordt de artistiek-inhoudelijke waarde van cultuur gestimuleerd.

Ook de link met het sociaal domein is sterk aanwezig, door de samenwerking tussen Kunstlink en het platform *WEL in Flevoland*. In de afgelopen periode zijn er meerdere bijeenkomsten en een grote conferentie,

o.a. over Kunst en Gezondheid georganiseerd waarin cultuur en sociaal-maatschappelijke instellingen samen kwamen.

Er zijn relatief weinig amateurkunstverenigingen in de provincie. Dit is niet bevorderlijk voor het aantrekken van middelen voor Flevoland, omdat er voor cultuurbeoefening landelijk met een verdeel-sleutel wordt gewerkt op basis van actuele aantallen verenigingen; dit betekent dat er voor provincies met minder verenigingen een kleiner budget beschikbaar is. Zodoende is er sprake van een zichzelf in standhoudende dynamiek op het vlak van cultuurbeoefening en blijft het lastig om landelijk geld aan te trekken voor het opbouwen van verenigingen in Flevoland.

6.2 Versterken van het makersklimaat

Als doelstelling voor de pijler makersklimaat noemt de Cultuurnota 2021–2024 het volgende: *In Flevoland is een gunstig klimaat voor nieuwe en gerenommeerde makers om buiten de gebaande paden te treden en nieuw aanbod te creëren. Flevoland is bij uitstek de provincie waar nieuw en actueel aanbod wordt gerealiseerd, waardoor nieuw publiek wordt aangeboord en de betrokkenheid van alle Flevolandse groeit.*

In de periode 2022–2024 heeft provincie Flevoland zich ingezet om zoveel mogelijk ontwikkel- en beroepsmogelijkheden te bieden aan talenten die door willen stromen. Daarom konden semiprofessionele organisaties subsidies aanvragen voor producties bij de regeling Talentontwikkeling Podiumkunst 2022. Daarnaast werd het Flevolands Fonds voor Culturele Ontwikkeling^{xxviii} geïnitieerd met het doel om het makersklimaat te versterken voor makers om zich te ontwikkelen, produceren of presenteren. Verder was het doel om makers te ondersteunen bij het aanpassen aan post-corona omstandigheden. Het fonds was ook bedoeld als een vliegwiel voor de culturele infrastructuur.

Hoewel het makersklimaat niet door middel van een landelijke benchmark te vergelijken is, kan er wel gekeken worden naar eerdere periodes (voor 2022). Via de samenwerking met Voordekunst (onderdeel van het Fonds voor Culturele Ontwikkeling) draagt de provincie Flevoland maximaal 30% van het doelbedrag voor Flevolandse projecten, met een maximale bijdrage van € 5.000. In vergelijking met de periode voor de samenwerking met Provincie Flevoland ziet Voordekunst een groei in het aantal donaties, bestaande uit een toename van 14% in transacties en een stijging van 33,5% in opbrengst. Ook het conversiepercentage steeg met 5,5%.^{xxix} Ook bij een ander onderdeel uit het Fonds voor Culturele Ontwikkeling, Carte Blanche, is aangetoond dat ze in de periode 2022–2024 zijn gaan opereren in een deel van het culturele speelveld dat voorheen buiten het zicht van de provincie lag. De meeste makers die gescout werden, zijn niet eerder ondersteund door een Flevolandse gemeente of provincie.^{xxx}

Diverse instellingen zetten zich in voor makerschap en talentontwikkeling in Flevoland, zoals Flevolab, Compagnie Dakar, SubSub, La Mascotte en Popspot. Voorbeelden van bijzonder artistiek-inhoudelijk aanbod in de periode 2022–2024 die ook andere culturele waarden²¹ representeren:

© Innovatieteam Flevoland

A R Flevolab organiseerde bustours langs culturele initiatieven in de provincie, de Flevolab Tour. Door de samenkomst in de bus en op deze locaties, zijn nieuwe samenwerkingen ontstaan en hebben makers en initiatiefnemers nieuwe locaties ontdekt voor hun projecten. Zo is een samenwerking ontstaan tussen No Shit boerderij Zonnegoed, dat vlak bij het UNESCO cultuurhistorisch erfgoed Schokland ligt, en Suburbia.

M E Vanuit een eerste pitch bij de adviescommissie van Carte Blanche in 2024 is het project Joy Soldiers uitgegroeid tot een serie aan tentoonstellingen, waaronder op festival Lowlands. In dit project transformeert kunstenaar Mickaël Mehala, beter bekend als Black Childish, de klassieke groene speelgoedsoldaatjes tot een krachtig leger van unieke sculpturen. In deze context is alle negativiteit rondom wapens en leger vertaald naar positiviteit in popcultuur. Joy Soldiers is bekroond met een prestigieuze ADC Award in New York.

R M Compagnie Dakar werd aangetrokken door het verhaal van Schokland dat door klimaatverandering verdwenen is. Ze merkten dat er een grote behoefte is om de verhalen te horen van de bevolking die van het eiland af moest en om connecties naar het heden te zien. Compagnie Dakar ziet het als zijn functie om verhalen uit het erfgoed te vertalen naar hoe mensen in de Noordoostpolder nu leven. Daarom is in 2024 ook een voorstelling gemaakt over opgroeien in de polder, (gender)identiteit en geloof. Zo geven ze ruimte aan de diversiteit en druk in de gemeenschap, zowel bij deelnemers als het publiek.

²¹ **A** = artistiek-inhoudelijke waarde

M = maatschappelijke waarde

E = economische waarde

R = ruimtelijk-historische waarde

- M** La Mascotte heeft een samenwerking opgezet met Zorggroep Oude en Nieuwe land opgezet waarbij de muziektheatervereniging gebruik mag maken van de faciliteiten en maaltijden van de zorginstellingen. In ruil daarvoor voeren de solisten een verkorte versie van de voorstelling op voor de bewoners.
- A** Via Popspot heeft Hemran Sabity een ontwikkeling doorgemaakt. Hij was eerst lid van een band en is verdergegaan als solo-act. Vervolgens heeft hij aan het landelijke programma van Popspot meegedaan en is doorgegroeid naar een internationale carrière. Er is een mini-documentaire^{xxxxi} over hem gemaakt.
- M** Bij SubSub is een jongeren adviesraad actief en wordt sinds 2024 met een jaarthema gewerkt waarop alle projecten gestaafd zijn. Door het thema identiteit zijn er samenwerkingen gezocht met welzijnsorganisaties, bibliotheken, en andere organisaties die met het thema te maken hebben om het onderwerp meer bespreekbaar te maken.

De organisaties geven aan dat talentontwikkeling de voedingsbodem is om professionals te vormen. Zodoende is de overlap en aansluiting tussen amateur en professioneel nodig om talentontwikkeling te kunnen stimuleren. Ze zien het dan ook als de uitdaging, om samen met de provincie en partners uit Flevoland en de aanpalende cultuurregio's, in talentontwikkeling te blijven investeren en de humuslaag te blijven voeden. Het is een traject van de lange adem, waarbij het een uitdaging is om duurzame financiering te vinden. Dit wordt onderbouwd door onderstaande ervaringen over publiek en deelnemers van de diverse organisaties uit 2022–2024:

- SubSub ziet dat als je talenten niet kan opleiden in de regio, ze weggaan naar andere provincies. Andersom komen er door de opgebouwde zichtbaarheid ook jongeren juist vanuit andere provincies naar Flevoland. Er is de ambitie om nog veel meer jongeren uit de provincie mee te laten doen door het aanstellen van een impactmaker.

- Compagnie Dakar erkent dat de humuslaag in Flevoland niet zo breed is, met name in de Noordoostpolder waar cultureel aanbod best geïsoleerd is.
  - La Mascotte geeft daarbij aan dat activiteiten in een dunbevolkt gebied een andere benadering hebben. “Een woord als ‘workshop’ werkt in de Noordoostpolder niet, daar moet je werken door de week en in het weekend recreër je.” Ook is er veel uitwisseling tussen deelnemers en publiek met steden en dorpen uit Cultuurregio Zwolle, waardoor de benadering opnieuw anders wordt.
  - Ook zijn er volgens Popspot in vergelijking met andere provincies in Flevoland letterlijk minder plekken waar de doelgroep (jongeren) fysiek aanwezig is. Het blijft volgens Popspot investeren en speuren naar aanbod en presentatieplekken. De zichtbaarheid is een puzzel, je komt ook niet altijd ergens op uit. Dat zal voor muzikanten ook zo zijn: die moeten zoeken naar plekken waar ze binnen kunnen lopen. Om een goede voedingsbodem voor popmuziek te creëren is het noodzakelijk de krachten te bundelen.
  - Carte Blanche ziet kracht in het leggen van de vraag en het vertrouwen bij de mensen uit de omgeving zelf, in plaats van het als productiehuis te organiseren. Ze stimuleren dat iedereen, zowel op Urk als in Almere, het op zijn eigen manier mag doen en dit heeft een positief effect.
  - Flevolab ziet het ook als haar rol om nieuwe ideeën te stimuleren en juist in kleinere kernen te laten groeien, omdat hier voor jonge makers bij gemeenten meestal weinig subsidiemogelijkheden zijn.
- [Video Flevolab – Cultuurmakersdag 2024, aftermovie.](#)
- De organisaties zien alle het beperkt aanwezige openbaar vervoer als een barrière voor deelnemers en publiek.

6.3 Podiumkunsten

De podiumkunsten in Flevoland worden ondersteund met een provinciale cultuuruitgave van € 2,53 per inwoner. Daarmee behoort Flevoland tot de provincies met een relatief bescheiden investering op dit gebied, maar er is wel sprake van een lichte groei in het publieksbereik. In 2023 bezochten Flevolandse gemiddeld namelijk 0,44 keer een professionele podiumkunstenvoorstelling, wat een stijging is ten opzichte van 2022, toen dit nog 0,33 bezoeken per inwoner betrof. Naast de professionele podiumkunsten is er ook een groei zichtbaar in het bezoek aan overige podiumkunstenvoorstellingen, zoals amateurproducties of lokale culturele evenementen.

Als doelstelling voor de pijler podiumkunsten noemt de Cultuurnota 2021–2024 het volgende: *Een breed, divers en kwalitatief goed professioneel podiumkunstenaanbod voor de inwoners en bezoekers van Flevoland. Het aanbod is evenwichtig verspreid en brengt de Flevolandse eigenheid tot uitdrukking. Producties en festivals getuigen van cultureel ondernemerschap, zelfstandigheid en daadkracht met oog voor de vraag uit de regio.*

Onderstaand zetten we in twee onderdelen uiteen hoe de pijler podiumkunsten er in de periode 2022–2024 uit zag. Enerzijds gaan we in op de

ontwikkelingen en instellingen uit de regionale basisinfrastructuur en nog een aantal andere multidisciplinaire instellingen. Anderzijds tonen we een beeld van het segment klassiek muziek en de instellingen die ondersteund zijn vanuit de Impuls Klassieke muziek 2022–2025.

6.3.1 Podiumkunsten multidisciplinair

Diverse podiumkunstinstanties zijn onderdeel van de Flevolandse BIS. Zij zijn structureel gesubsidieerd en/of ontvangen meerjarige financiering vanuit de rijksfondsen of het rijk (via de landelijke BIS). Deze instanties zijn Bonte Hond, 2turvenhoog en Vis à Vis. Daarnaast komen twee organisaties met een lange staat van dienst naar voren: Suburbia en Festival Sunstation.

Deze organisaties geven aan dat Flevoland een provincie is waar veel te ontwikkelen valt omdat het aanbod nog niet verzadigd is. Juist door de afwezigheid van vaste structuren en gebaande paden is er flexibiliteit en ontstaan er mogelijkheden. Daarbij hebben bezoekers in Flevoland een open mentaliteit en zijn ze nieuwsgierig en onderzoekend. Toch is het de beleving van de instellingen dat door het ontbreken van structuren, er een dubbele opdracht bij hen ligt. Ze ervan dat ze hun eigen kaders vormen én als producent fungeren. Dit vormt zowel een hindernis als een kans om bijzondere samenwerkingen en aanbod te creëren.

Enkele voorbeelden van bijzonder artistiek-inhoudelijk aanbod in de periode 2022–2024 die ook andere culturele waarden²² representeren zijn:

- M** Bonte Hond heeft de voorstelling ‘Straf’ ontwikkeld in samenwerking met de reclassering. De ontwikkeling van de voorstelling is voortgekomen uit het initiatief om het pand van Bonte Hond open te stellen als taakstraflocatie, waardoor werkgestraften zich inzetten voor taken als schilderen of het bouwen van een kostuumhok. De voorstelling Straf is in vier steden voor publiek en ook voor 100 gedetineerden opgevoerd, met een taakgestrafte als een van de acteurs.
  - A** Proefondervindelijk is er tussen theatergezelschap Suburbia en kamermuziekensemble Black Pencil een meerjarige samenwerking opgebloeid. Deze samenwerking begon vrij organisch en heeft inhoudelijk veel opgeleverd in het overschrijden en uitbreiden van elkaars discipline. Zodoende is LÍX, een multimediale dansvoorstelling met livemuziek ontstaan.
  - M** In het project ‘Suburbia in de buurt’^{xxxiii} werden opnames gemaakt van buurtbewoners. Dit beeldmateriaal zorgde voor langdurige impact, want het heeft na het overlijden van een van deze buurtbewoners nog gezorgd voor een mooie tastbare herinnering, ook tijdens de begrafenis.
  - R** Festival Sunsation werkt nauw samen met het Flevolandschap en is onderdeel van het immaterieel erfgoed van Flevoland. Samen met Museum Schokland is in het kader van het 40-jarig jubileum een film gemaakt ‘Ode aan de zon’ waarin zowel de landschapskunst als het festival centraal staat.
  - E** Vis à Vis laat ieder jaar door Cigarbox^{xxxiiii} onderzoeken wat de economische spin-off is van hun activiteiten. Hieruit blijkt dat ze tussen 3 en 4 miljoen euro per jaar opleveren. Zo organiseren ze ook bedrijfsuitjes, teambuilding activiteiten en zakelijke randprogrammering. Dit zorgt voor 10% van de bezoekers. Ook zijn ze een grote werkgever en werken ze eraan om steeds meer mensen uit Flevoland te contracteren.
- [Video Vis à Vis – trailer Silo 8.](#)

Daarnaast gaven de podiumkunstinstituten waarmee in groepsverband is gesproken, een aantal uitdagingen van de afgelopen periode aan:

- De theaters en podia werken gefragmenteerd. Een hechter podiumnetwerk in de provincie zou heel positief en wenselijk zijn. Ook omdat speelplaatsen vinden voor podiumkunsten, en in het specifiek locatietheater, lastig kan zijn. Daarom zet bijvoorbeeld Vis à Vis zich in voor kennisdeling, neemt kleinere gezelschappen op sleeptouw en/of biedt hen in hun openluchttheater een speelplek aan.
- Privaat geld binnenhalen is lastig. Het bedrijfsleven heeft niet veel binding met Flevoland. Ook is de motivatie van bedrijven om te sponsoren gedurende afgelopen jaren veranderd. Het gaat nu in meerdere mate om een koppeling met de identiteit van een bedrijf, terwijl het eerder ook om persoonlijke voorkeuren van een directie kon gaan.
- Er is in Flevoland niet één verhaal of één doelgroep. De provincie kan verdeeld worden in vier gebieden die in de eerste plaats een eigen identiteit hebben. Ook richten de inwoners van deze gebieden zich op het gebied van cultuur vaker op andere provincies, zoals Overijssel, Utrecht en Noord-Holland. Dit bevordert de binding met Flevoland niet.
- Het is belangrijk om aandacht te hebben en houden voor mensen die zich vrijwillig inzetten voor cultuur. Deze vrijwilligers zijn als een familie voor een culturele instelling. Hier heeft een (liefst) professionele vrijwilligerscoördinator een belangrijke rol in, die vaak onderschat wordt.
- Bij digitale content is het ingewikkeld om te meten hoeveel bereik er is. Wanneer content in een klaslokaal of thuis wordt afgespeeld, is het nooit bekend hoeveel personen er meeluisteren.

²² **A** = artistiek-inhoudelijke waarde

M = maatschappelijke waarde

E = economische waarde

R = ruimtelijk-historische waarde

6.3.2 Podiumkunsten klassiek

Diverse instellingen zetten zich in voor het produceren, presenteren en uitvoeren van klassieke muziek in Flevoland, zoals Apollo Ensemble, Cultuurbedrijf Noordoostpolder, Festival Via Musica, Goede Rede Concerten, Nieuw Podium Klassiek Almere (NPKA), Organisatie Oude Muziek en Uitgast Festival. Deze instellingen zijn verbonden aan het Platform Klassieke Muziek Flevoland. Volgens de instellingen is het waardevol om binnen het platform te bespreken hoe samengewerkt kan worden en dat heeft in de afgelopen periode geresulteerd in betere zichtbaarheid van de sector.

Alle klassieke muziekinstellingen zijn het erover eens dat het uniek is dat er in de provincie publiek is dat open staat voor allerlei vormen van kunst en cultuur. Enkele voorbeelden van bijzonder aanbod in de periode 2022–2024 die ook de culturele waarden²³ representeren zijn:

- A R** Cultuurbedrijf Noordoostpolder en Black Pencil werkten vanaf 2024 samen om een tournee van de familievoorstelling ‘Schokgolf’ te realiseren. De voorstelling verbindt verleden en toekomst door de unieke geschiedenis van Schokland in de strijd tegen het water en de vlucht naar nieuw land in het verhaal te integreren.^{xxxiv} De muziek was speciaal voor Black Pencil gecomponeerd.
- E** De kerstconcerten van Organisatie Oude Muziek waren dankzij de nieuwe samenwerking met Goede Rede Concerten in 2023 en 2024 volledig uitverkocht. Ook zijn er door deze samenwerking resultaten behaald in het verjongen van de doelgroep voor klassieke muziek.
- A E** Het Apollo Ensemble heeft zowel op nationaal als internationaal niveau furore gemaakt. Zo zijn een aantal programma’s gepresenteerd op het televisiekanaal Stingray Classica en hebben ze een tournee gedaan in Brazilië.

²³ **A** = artistiek-inhoudelijke waarde

M = maatschappelijke waarde

E = economische waarde

R = ruimtelijk-historische waarde

A M Black Pencil heeft door een vast partnerschap met lichtfestival Alluminous nieuwe zichtbaarheid ontwikkeld bij bezoekers die niet snel in aanraking komen met klassieke muziek. Publiek in Flevoland kan, in tegenstelling tot publiek in Amsterdam, nog verrast worden over wat er mogelijk is met muziek.

M R Festival Via Musica wil mensen verleiden om nieuwe dingen te proberen. Mensen reizen van de ene locatie naar de andere en krijgen plekken binnen de provincie te zien waar ze nog nooit geweest zijn. Ook zijn er ontmoetingen tussen inwoners met verschillende achtergronden en uit diverse gebieden.

Daarnaast gaven de klassieke podiumkunstinstellingen waarmee in groepsverband is gesproken een aantal uitdagingen van de afgelopen periode aan:

- Er zijn weinig locaties in Flevoland met passende akoestische randvoorwaarden voor klassieke en/of oude muziek. De kerk op Schokland is een van de uitzonderingen hierop.
- De verhouding tussen bewezen kwaliteit en innovatief aanbod in de programmering is een lastig dilemma en resulteert in uitdagende tijden in een minder risicovolle programmering. Wel zorgt de programmering met veilige keuzes ervoor dat de ‘basis op orde’ is.
- Er bestaan in een jonge provincie als Flevoland nog weinig korte lijnen met branches als horeca, vervoer, reisbureaus en hotels die ook nodig zijn om als festival, concertpodium of ensemble te functioneren. De kosten van deze randvoorwaardelijke aspecten worden steeds hoger voor de organiserende partijen en de welwillendheid vanuit deze branches om samen te werken is beperkt. Als deze niet goed zijn, heeft dit ook direct invloed op de ervaring van bezoekers en/of artiesten.
- Doordat er relatief weinig grote bedrijven zijn die sponsoring aan cultuur overwegen, zijn de mogelijkheden tot een diverse financieringsmix met private gelden beperkt.
- Het is lastig om in Flevoland vrijwilligers te werven, met name ook vrijwilligers die in een bestuur willen gaan. Dit is in lijn met het landelijke beeld.

6.4 Impact doelstellingen

Ook binnen de tweede route namen instellingen in de periode 2022–2024 deel aan initiatieven om impact te meten en zelf instrumenten te ontwikkelen. Voorbeelden hiervan worden onderstaand beschreven.

Zo nam Kunstlink in 2024 het initiatief om te komen tot een provinciaal meetinstrument om impact te meten in de cultuursector, met name binnen kunst- en cultuureducatie. Hierbij werd de expertise ingeschakeld van Impact House. In samenwerking met FleCk, De Kubus, Cultuurbedrijf Noordoostpolder, De Meerpaal en Collage Almere werden de handen ineengeslagen voor de ontwikkeling & financiering van een tool voor docenten en cultuurcoördinatoren. In 2024 is in een rapport geïnventariseerd wat de benodigdheden en behoeftes van deze tool zijn.^{xxxv}

In 2026 vindt een pilot plaats, waar vanuit wordt gekeken hoe deze tool breder ingezet kan worden.

Daarnaast heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) in 2024 bekend gemaakt dat twintig instellingen uit de culturele basisinfrastructuur (2025–2028) binnen een impact-pilot onder begeleiding van onderzoekers een jaar aan de slag gaan met verschillende methoden en uitgangspunten om te kijken naar hun eigen impact.^{xxxvi} Bonte Hond neemt vanuit Flevoland deel aan de pilot.

Onderstaand zetten we op hoofdlijnen uiteen wat de bereikte impact is van de doelstellingen uit het cultuurbeleid 2021–2024.

Route Cultuur maken

Doelstelling 2024	Impact bereikt
Zoveel mogelijk Flevolandse houden zich in hun vrije tijd bezig met kunst of cultuur. Samen met gemeenten en het Rijk zet de provincie zich in voor goede ondersteuning van de Flevolandse amateurkunst en voor doorstroming van talentvolle amateurs.	In vergelijking met andere provincies beoefenen relatief veel Flevolandse in hun vrije tijd kunst of cultuur. Gezien het jonge profiel van Flevoland zijn er nog relatief weinig culturele verenigingen. Dit is een uitdaging voor de provincie, omdat de rijksfinanciering voor ondersteuning van amateurkunst mede wordt gebaseerd op het aantal verenigingen per provincie.
In Flevoland is een gunstig klimaat voor nieuwe en gerenommeerde makers om buiten de gebaande paden te treden en nieuw aanbod te creëren. Flevoland is bij uitstek de provincie waar nieuw en actueel aanbod wordt gerealiseerd, waardoor nieuw publiek wordt aangeboord en de betrokkenheid van alle Flevolandse groeit.	De periode 2022–2024 laat diverse voorbeelden zien van nieuwe en gerenommeerde makers die buiten de gebaande paden treden en nieuw aanbod creëren. Zowel de structureel gesubsidieerde instellingen uit de podiumkunsten als instellingen die zich specifiek richten op talentontwikkeling zijn innovatief en op zoek naar nieuwe samenwerkingen, ook buiten het culturele domein. Met name het Flevolandse Fonds voor Culturele Ontwikkeling heeft een forse impuls gegeven aan de culturele ontwikkeling van de provincie.
Een breed, divers en kwalitatief goed professioneel podiumkunstenaanbod voor de inwoners en bezoekers van Flevoland. Het aanbod is evenwichtig verspreid en brengt de Flevolandse eigenheid tot uitdrukking. Producties en festivals getuigen van cultureel ondernemerschap, zelfstandigheid en daadkracht met oog voor de vraag uit de regio.	Gesubsidieerde instellingen zien de eigenheid van het Flevolandse culturele veld in het experimenteren, de bereidheid om over disciplines heen samen te werken en de praktische instelling om dingen voor het eerst oor elkaar te krijgen. Hierdoor bieden de Flevolandse instellingen ook echt een aanvulling op aanbod uit andere provincies. Zoals eerder beschreven zijn de activiteiten van de instellingen weliswaar evenwichtig over de provincie verspreid, maar is het lastig om in beeld te krijgen hoeveel geld waar landt voor welke bezoekers.

© Daniël Sylla

7. Toekomstperspectief & aanbevelingen

Wat is er nodig om cultuur en cultuurbeleving in Flevoland zo optimaal mogelijk te houden? Dit hoofdstuk gaat eerst in op het toekomstperspectief dat de instellingen tijdens de gesprekken geschetst hebben. Vervolgens gaan we uitgebreider in op de aanbevelingen uit hoofdstuk 1.

7.1 Toekomstperspectief per pijler

Per pijler zetten we uiteen welke aspecten als kansen gezien worden richting een nieuwe beleidsperiode vanaf 2029.

Landschapskunst

SLAF heeft de behoefte om voor de komende 25 jaar een toekomstvisie te ontwikkelen; welk pad kunnen SLAF en de provincie bewandelen om van de landschapskunstwerken iets te maken dat tegelijkertijd toegankelijk en spannend is voor zoveel mogelijk inwoners en bezoekers?

Cultuureducatie

Voor cultuureducatie geldt dat CMK vooralsnog eind 2028 afloopt. Het is aan de provincie en FleCk gezamenlijk om het belang van cultuureducatie nadrukkelijk onder de aandacht te blijven brengen. FleCk kan richting de provinciale statenverkiezingen aan politieke partijen ook laten zien wat het belang ervan is. De Filmhub is nog niet structureel

opgenomen in het cultuurbeleid, waardoor steeds incidentele middelen gezocht moeten worden.

Bibliotheken

BNF ziet het als uitdaging voor de komende periode om actiever te bekijken wat er landelijk op de agenda staat qua innovatie. BNF kan zelf ook veel input geven op dit vlak. De rol van de Koninklijke Bibliotheek verandert, er wordt meer gezamenlijke verantwoordelijkheid verwacht. Daarnaast ziet BNF een gezamenlijke stip op de horizon met de provincie en gemeenten voor zich:

1. Netwerkaanpak ter bestrijding van laaggeletterdheid.
2. Focus op taalarme gezinnen en het doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid door de Gezinsaanpak.
3. Investeren in leesstimulering: doorlopende leeslijn 0–18 jaar, Bibliotheek op School en BoekStart.
4. In Flevoland doet iedereen mee: participatie en digitale inclusie.
5. Leefbare kernen en wijkgerichte aanpak: toegankelijke plek voor leren, ontwikkelen en ontmoeten.
6. Trekkersrol in de samenwerking tussen de Provinciale Ondersteuningsinstellingen (en met de KB, nationale bibliotheek, en Vereniging Openbare Bibliotheken) met betrekking tot innovatie en kennisontwikkeling.

Daarnaast wordt de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen^{xxxvii} aangepast, waardoor de rol van de provincie toezichhoudend wordt en de gemeente een zorgplicht krijgt. BNF kan door deze zorgplicht op gemeentelijk niveau betere afspraken maken en hoopt dat het zijn weerslag krijgt in de meerjarenplannen van de gemeentelijke bibliotheken.

Cultuurparticipatie

De positie van lokale kunstcentra ligt landelijk onder druk. In diverse gemeenten ligt, mede door het ravijnjaar 2026, het risico op de loer dat er bezuinigingen plaatsvinden op het gebied van cultuur. Wat er gaat gebeuren met de kunstcentra die gefinancierd worden door gemeenten, is daarmee spannend.

Makersklimaat

Er is in de afgelopen periode geïnvesteerd in het makersklimaat in Flevoland, met name met projectsubsidies. Makers die zich willen ontwikkelen hebben behoefte aan trajecten met duurzame meerjarige financiering. Deelnemers aan dergelijke trajecten weten dan waar ze aan toe zijn en kunnen zich ook daadwerkelijk ontwikkelen.

Podiumkunsten

Met name podiumkunstinstellingen gaven in de gesprekken aan dat het lastig is om in Flevoland private middelen te werven en samen te werken met particulieren, bedrijven en private fondsen. Er zijn weliswaar kleinere Flevolandse bedrijven die (willen) sponsoren, maar hun impact blijft vaak beperkt. De uitdaging is om meer te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden met andere branches (zoals toerisme en horeca). Er valt nog veel te winnen op het gebied van deze samenwerking. Ook zijn stimulansen en/of gesprekken vanuit de provincie wenselijk richting gemeenten over de financiering van Flevolands aanbod op de provinciale podia. Tot slot ziet de sector kansen in het aanjagen van trainingen voor vrijwilligers om in besturen plaats te nemen. Het zou interessant zijn om na te denken hoe de provincie kan bijdragen aan het brede vrijwilligersveld.

7.2 Aanbevelingen

Cultuurslagers, adviesbureau voor culturele vraagstukken, adviseert de provincie Flevoland om onderstaande inhoudelijke aanbevelingen mee te nemen in de (door)ontwikkeling van het cultuurbeleid vanaf 2029.

1. Verlengen subsidies

Tijdens de gesprekken met de instellingen die gebruikmaken van de regeling Talentontwikkeling Podiumkunst gaven zij aan dat zij de belasting van de jaarlijkse aanvraag relatief hoog vinden. Daarnaast plannen de organisaties die zich inzetten voor talentontwikkeling meestal langer dan een jaar vooruit en hebben zij tijd nodig om deelnemers voor hun aanbod te werven. Verleng de projectsubsidie voor talentontwikkeling daarom naar een periode van twee jaar, zodat het aanbod een iets structureler karakter krijgt en de betrokken organisaties verder vooruit kunnen plannen.

De instellingen die gebruikmaken van subsidies voor podiumkunsten zijn tevreden over de mogelijkheid van een subsidieperiode van twee jaar. Nu de landelijke subsidieperiode naar alle waarschijnlijkheid van 4 naar 8 jaar gaat, waarmee langer zekerheid wordt geboden en de administratie lasten worden verlaagd, is het te overwegen om hetzelfde te doen voor de instellingen in de Flevolandse basisinfrastructuur.

2. Stimuleren samenwerking tussen en met theaters/podia

Hoewel de provincie aanbieders van podiumkunsten subsidieert en ondersteunt, ligt de verantwoordelijkheid voor het ondersteunen van theaters en podia bij de gemeenten. Theaters en podia kiezen vaker voor bewezen successen. Met name nieuw en experimenteel aanbod wordt hierdoor minder ingekocht.

Hoewel de sturingsmogelijkheden van de provincie op dit vlak beperkt zijn, bevelen wij aan om gezamenlijk met gemeenten te kijken naar de mogelijkheden om het programmeren van breed, divers en vernieuwend aanbod te stimuleren. We adviseren om te kijken naar initiatieven uit Overijssel en Friesland om samenwerkingen tussen theaters te stimuleren en producties uit eigen regio toegankelijker te maken.

3. Formuleren toekomstvisie landschapskunst

De Flevolandse collectie landschapskunst is internationaal gezien erg bijzonder, helpt de provincie zich te onderscheiden van de rest van Nederland en draagt op deze manier bij aan het Verhaal van Flevoland. Toch zou er meer richting mogen komen in het beheer en onder de aandacht brengen van de landschapskunstwerken.

Werk daarom samen met SLAF en andere partners aan een gezamenlijke visie tot 2050 als stip op de horizon. Neem het register 'collectie landschapskunst Flevoland' hierin mee. Kijk welke rode draden tussen de landschapskunstwerken mogelijk onderdeel kunnen vormen van de toekomstvisie.

4. Stimuleren makersklimaat

Met het voormalig Fonds voor Culturele Ontwikkeling heeft Flevoland het makersklimaat versterkt. Overweeg om de vernieuwende aanpak, zoals de mogelijkheid voor makers om zich met een pitch te presenteren, een plek krijgen in nieuw beleid (sinstrumenten). Gezien het vermogen van Carte Blanche om financiering van derden aan te trekken, zien wij verzelfstandiging van Carte Blanche als een kansrijke optie. Ook het makertraject van Flevolab levert een bijdrage aan het versterken van het makersklimaat.

Uit gesprekken met de instellingen die gebruik maken van de regeling Talentontwikkeling Podiumkunst blijkt dat er een grote kans is om achter het net te vissen door het relatief lage subsidieplafond. Wij raden aan om te overwegen het budget voor deze projectsubsidies voor talentontwikkeling verder te verhogen.

5. Borgen innovatie

In de komende periode zullen de subsidiestromen voor BNF worden vereenvoudigd. De Innovatieregeling Bibliotheken houdt als zodanig op te bestaan. De uitdaging is hier om de gehanteerde werkwijze en geleerde lessen met betrekking tot innovatie zo veel mogelijk te borgen en wellicht breder te trekken. Wij zien dat er vanuit deze regeling bijzondere samenwerkingen met partijen zoals de Flevolandse creatieve industrie zijn ontstaan.

6. Doorontwikkelen Cultuurregio Flevoland

Flevoland bevindt zich in de bijzondere situatie om onderdeel van drie cultuurregio's te zijn. Hoewel de cultuurregio's landelijk gezien soms als een ambtelijke realiteit worden ervaren, blijkt uit de gesprekken met Flevolandse instellingen dat hun werkgebied zich wel degelijk binnen en over de grenzen van de cultuurregio's afspeelt. Zo is de samenwerking tussen organisaties uit de Noordoostpolder met de regio Zwolle vaak sterk en zijn instellingen uit Almere onder meer op een Amsterdams publiek gericht.

Investeer in de samenwerking binnen de Cultuurregio Flevoland, bijvoorbeeld om aanbod van podiumkunsten en vraag van theaters/podia beter op elkaar af te laten stemmen, om te leren van elkaar en elkaar aan te vullen, en om gezamenlijk op te trekken richting het Rijk. Blijf daarnaast goed aangehaakt bij de omliggende cultuurregio's waarmee uitwisseling plaatsvindt: Cultuurregio Zwolle, Metropoolregio Amsterdam en ook Muziekhub Midden-Nederland.

7. Ondersteunen Filmhub

Blijf de ontwikkeling van de Filmhub ondersteunen. In Filmhub Midden wordt samengewerkt met de provincie Utrecht, het Nederlands Filmfonds en diverse gemeenten, en is er een samenwerking met cultuuraanbieders in de regio ontstaan. Hierdoor is in 2024 een initiatief voor filmeducatie op basis- en middelbare scholen opgestart: het 'Verhaal van Flevoland'. Dit wordt in samenwerking met regionale cultuurbemiddelaars Collage (Almere), De Kubus (Lelystad), Verbeelding&CO (Zeewolde), De Meerpaal (Dronten), Cultuurbedrijf Noordoostpolder/Muzisch Centrum (Noordoostpolder) en FleCk ontwikkeld en uitgevoerd.^{xxxviii} Vanaf 2029 zou een duurzame financiering en een integratie in de cultuurnota voor de Filmhub wenselijk zijn.

8. Structureel borgen cultuureducatie

Mogelijk vallen de Rijksgelden voor CmK hierna weg. Streef samen met de andere provincies (via het Interprovinciaal Overleg – IPO) en de provinciale steuninstellingen voor cultuureducatie en/of cultuurparticipatie (via de Raad van Twaalf) richting het Rijk om ook vanaf 2029 cultuureducatie structureel te borgen. Speel als provincie in op de ontwikkelingen op dit thema.

9. Stimuleren private financiering

De provincie heeft als *matchfundingpartner* eraan bijgedragen dat makers met 'crowdfunding via voordekunst' met succes private middelen hebben aangetrokken.

Denk na over uitbreiding van deze en andere manieren om een duurzame samenwerking tussen Flevolandse bedrijven en de cultuursector te stimuleren. Betrek hier ook andere clusters binnen de provincie bij, zoals economie en recreatie & toerisme. Zoek samen met het culturele veld naar creatieve manieren om meer bedrijven als sponsor te betrekken.

7.3 Praktische aanbevelingen voor de provincie

In aanvulling op de inhoudelijke aanbevelingen, geeft Cultuurslagers graag ook enkele praktische aanbevelingen mee voor de toekomst.

10. Sector blijven betrekken

Het is goed dat provincie Flevoland de sector stelselmatig betreft bij het uitvoeren van de cultuurmonitoren en het opstellen van nieuw cultuurbeleid. Blijf dit vooral doen. Let wel op de belasting die dit met zich meebrengt, met name voor de kleinere instellingen.

11. Monitoringssystematiek versimpelen

Tijdens de gesprekken vertelden instellingen de belasting van met name de enquête hoog te vinden. Wij zien mogelijkheden om de enquête op een aantal vlakken verder in te korten en te versimpelen. Bijvoorbeeld door de vragen over werkgelegenheid weg te laten en de financiële vragen te versimpelen. Overweeg verder om van structureel gesubsidieerde instellingen bij de jaarlijkse subsidieverantwoordingen te vragen naar bereikcijfers, een uitgebreid financieel overzicht en voorbeelden van bereikte impact te vragen. Hiermee wordt het voor de provincie eenvoudiger om periodiek te monitoren en is de belasting voor de instellingen beperkter. Aan het einde van een jaar zijn cijfers immers nog gemakkelijk op te zoeken en zitten goede voorbeelden nog vers in het geheugen.

12. Aanbeveling impact

Vanuit de diverse initiatieven die op het gebied van impact meten lopen bij instellingen als Bonte Hond, Kunstlink en BNF verdient het de aanbeveling om dit thema binnen de provincie verder te ontwikkelen. In het kader van de Pijler over impact in de cultuurnota 2025–2028, kan dit bijdragen aan het specifiekere formuleren van de beleidsdoelstellingen in de volgende Cultuurmonitor en in de cultuurnota vanaf 2028. Het is wenselijk om de beleidsdoelstellingen en indicatoren vanaf 2029 zo specifiek mogelijk te maken. Het is voor de Flevolandse culturele instellingen aanbevolen om gebruik te maken van het traject van de Provincie Flevoland met Impact Centre Rotterdam dat in 2026 start, waarbij kennis over impact meten gestimuleerd en gefaciliteerd wordt.

Bijlage 1: Deelnemende instellingen

Met dank aan:

- 2turvenhoog (stichting 2+)
- Apollo Ensemble
- Batavialand
- Bibliotheek Netwerk Flevoland (BNF)
- Black Pencil / Stichting Visisonor Media Productions
- BonteHond / Stichting Theater en Productiehuis Almere
- Compagnie Dakar
- Cultuurbedrijf Noordoostpolder (NOP)
- FleCk
- Goede Rede Concerten
- Gouden Haas
- Growing Music
- Festival Via Musica (Stichting Internationaal Zomerfestival Flevoland)
- Kunstlink
- Nieuw Podium Klassiek Almere (NPKA)
- La Mascotte
- Popsport
- SubSub
- Suburbia
- Stichting Land Art (SLAF)
- Stichting Organisatie Oude Muziek
- Strandlab (als penvoerder van Flevolab)
- Uitgast
- Vis à Vis
- Voordekunst
- Zonnewende Flevoland

Overige betrokkenen:

- Programma Carte Blanche
- Bedrijven met toekenningen uit de innovatie-regeling bibliotheken:
  - Clipjesfabriek
  - Wonderbit

© BNF

Bijlage 2: Definities en indicatoren

Definities

Cultuurproducerende instellingen: Dit zijn instellingen die kunst en cultuur creëren. Ze houden zich bezig met het maken, ontwikkelen en innoveren van culturele producten. Voorbeelden: theatergezelschappen, muziekensembles, filmproducenten, beeldende kunstenaarscollectieven.

Cultuurondersteunende instellingen: Dit zijn instellingen die faciliteren, stimuleren en ondersteunen, maar zelf geen kunst of cultuur creëren of produceren. Ze zorgen voor infrastructuur, beleid, financiering of promotie. Voorbeelden: fondsen, culturele koepelorganisaties en culturele (kennis) centra die ruimte bieden.

Uitvoerende instellingen: Dit zijn instellingen die direct betrokken zijn bij de uitvoering van cultuur en cultuur toegankelijk maken voor het publiek, door het presenteren, uitvoeren of tentoonstellen van cultureel aanbod. Voorbeelden: musea, concertzalen, theaters, bibliotheken, orkesten die bestaande werken uitvoeren.

Culturele voorzieningen: Een voor het publiek toegankelijke faciliteit waar kunst en cultuur worden gemaakt, getoond, beleefd of onderwezen. Dit omvat fysieke locaties zoals theaters, musea, muziekscholen, tentoonstellingsruimtes en filmhuizen, evenals festivals. Deze vaak non-profit voorzieningen richten zich op culturele en educatieve doelen.

Creative Europe: Een programma van de Europese commissie waarmee de culturele en audiovisuele sector wordt ondersteund.

Flevolandse Basisinfrastructuur:

De noodzakelijke 'ruggengraat' met grotere culturele instellingen die provinciaal en landelijk van betekenis zijn. Deze instellingen fungeren ook als hubs voor toerisme en recreatie.

Landelijke Culturele Basisinfrastructuur (BIS):

Culturele instellingen en cultuurfondsen die subsidie van het Rijk krijgen, vormen samen de landelijke basisinfrastructuur. Hieronder vallen de volgende sectoren, genres en vormen: podiumkunsten, musea, beeldende kunst, ontwerp, film, letteren, de creatieve industrie (architectuur, design en nieuwe media), ondersteunende instellingen. De rijkscultuurfondsen vallen hierbuiten.

Makersklimaat: De (on)mogelijkheden die allerlei soorten makers zoals theatermakers, beeldend kunstenaars, musici en dansers in Flevoland hebben om zich te ontwikkelen, te produceren en eigen of gezamenlijk werk te tonen.

Impact: Er is sprake van impact als er ten gevolge van de inzet of activiteiten iets verandert voor de stakeholders of in de samenleving.

Private middelen: Bijdragen van private fondsen en vriendenverenigingen, giften van particulieren, sponsoring door bedrijven en afdrachten van loterijen.

Publieke middelen: Middelen vanuit gemeenten, provincies en de Rijksoverheid, maar ook vanuit supranationale organisaties als UNESCO en de Europese Unie.

Indicatoren

Voor deze Cultuurmonitor 2022–2024 is de provinciale cultuurnota 'Ruimte voor cultuur' 2021–2024 – met daarin de twee routes 'Cultuur beleven' en 'Cultuur maken' – als basis genomen voor de uitwerking van indicatoren voor het objectieverbaar maken van iedere doelstelling. Deze indicatoren zijn onderstaand per pijler uiteengezet.

Pijler | Landschapskunst

- Aantal bezoekers landschapskunst via georganiseerde tours, waardering bezoekers, herkomst bezoekers, gebruikt vervoersmiddel bezoekers (als dit mogelijk is i.v.m. publieke toegankelijkheid), spreiding aanbod
- Eventueel waardering staat van onderhoud in rapportcijfer (indien aanwezig)

Pijler | Cultuureducatie primair en voortgezet onderwijs

- Aantal Primair Onderwijs (PO) scholen waar cultuureducatie onderdeel van het lesprogramma is (Feitelijk Flevoland)
- Eigen financiële bijdrage van PO scholen aan cultuureducatie
- Aantal Voortgezet Onderwijs (VO) scholen waar men met de bouwstenen en leerlijnen uit de Studio VMBO werkt

Pijler | Bibliotheken

- Aantal duurzame projecten binnen het ondersteunende en innovatieve aanbod van de bibliotheken (en samenwerkingspartners)
- Aantal leden bibliotheken (voor benchmark provincies)
- Waardering van inwoners voor dit aanbod (voor benchmark provincies)
- Waardering (tevredenheid) door aanwezigheid en locatie culturele voorzieningen
- Aantal workshops taal en digitale vaardigheden
- Functioneren servicecentrum POI

Pijler | Museaal beleid

- Is museumbeleid ontwikkeld? – Dit is in de periode 2025 t/m 2028 in ontwikkeling.
- Realisatie uitgaven beheer/behoud van collecties, waardering staat van beheer collecties (als rapportcijfer/kleur)

- Aantal bezoekers erfgoed/beeldende kunst, waardering bezoekers, herkomst bezoekers, gebruikt vervoersmiddel bezoekers (let op: archieven en galeries niet)
- Spreiding van kunst over de provincie

Pijler | Cultuurparticipatie

- Beoefening kunst en cultuur (in vrije tijd) door Flevolandse, uitsplitsing naar welke vorm van kunst en cultuur
- Kunst- en cultuurbezoek (in vrije tijd), uitsplitsing in persoonskenmerken, spreiding
- Realisatie uitgaven cultuurparticipatie (zowel Provincie, gemeenten als Rijk), waardering ondersteuning door inwoners
- Realisatie uitgaven talentontwikkeling en amateurkunst
- Aantal doorgestroomde talentvolle amateurs
- Vrijwilligers per sub-sector die zich bezighouden met kunst of cultuur

Pijler | Versterken makersklimaat

- Voorbeelden nieuwe en gerenommeerde makers dat actief is in Flevoland
- Voorbeelden waardering klimaat door nieuwe en gerenommeerde makers
- Aantal makers binnen talentontwikkelings-trajecten (Carte Blanche, Flevolab en Kunstlink)
- Hoeveelheid nieuw en actueel aanbod, waardering van aanbod door inwoners
- Aantal bezoekers, herkomst bezoekers, uitsplitsing naar type aanbod, spreiding

Pijler | Podiumkunsten

- Typering podiumkunstenaanbod: aantallen, spreiding
- Aantal bezoekers, herkomst bezoekers, uitsplitsing naar type aanbod
- Kwalitatief: Flevolandse eigenheid, oog voor vraag uit de regio
- Realisatie uitgaven producties en festivals, eigen bijdrage van producties en festivals
- Kwalitatief: cultureel ondernemerschap, zelfstandigheid

Bijlage 3: cijfers figuren in tabelvorm

Figuur 1: Provinciale uitgaven, uitgesplitst naar discipline (pagina 17)

Jaar	Bibliotheken	Podiumkunsten	Landschapskunst	Cultuureducatie/ beoefening	Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling
2022	€ 944.418	€ 721.838	€ 120.354	€ 1.163.424	€ 190.971
2023	€ 1.006.600	€ 804.538	€ 128.380	€ 1.144.189	€ 662.953
2024	€ 1.019.411	€ 748.352	€ 131.303	€ 1.269.338	€ 890.776

[Terug naar figuur 1](#)

Figuur 2: Standplaats van instellingen, uitgesplitst naar gemeenten (pagina 18)

Standplaats	Aantal instellingen
Almere	12
Lelystad	6
Noordoostpolder	2
Overig buiten Flevoland	7

[Terug naar figuur 2](#)

Figuur 3: Werkgebied van instellingen, uitgesplitst naar gemeenten (pagina 18)

Werkgebied	Aantal instellingen
Almere	21
Dronten	13
Lelystad	18
Noordoostpolder	18
Urk	12
Zeewolde	12
Overig buiten Flevoland	12

[Terug naar figuur 3](#)

Figuur 4: Totaal bereik bibliotheken (pagina 19)

Jaar	Bereikcijfers
2022	2.227.867
2023	2.565.661
2024	2.815.822

[Terug naar figuur 4](#)

Figuur 5: Totaal bereik landschapskunst (deelname tours) (pagina 20)

Jaar	Bereikcijfers
2022	2.582
2023	5.822
2024	5.037

[Terug naar figuur 5](#)

Figuur 6: Totaal bereik podiumkunsten (bezoekerscijfers) (pagina 20)

Jaar	Bereikcijfers
2022	138.864
2023	133.793
2024	139.000

[Terug naar figuur 6](#)

Figuur 7: Nabijheid van voorzieningen uitgedrukt in afstand (pagina 21)

Gemeente	Afstand tot poppodium (km)	Afstand tot podiumkunsten totaal (km)	Afstand tot museum (km)	Afstand tot bibliotheek (km)
Zeewolde	13,1	12,6	12,7	2,5
Urk	31	12,1	1,9	1,8
Noordoostpolder	33,8	5,7	8,6	4,7
Lelystad	3	2,6	4,8	2,5
Dronten	18,1	4,9	14,7	2,4
Almere	5	4,1	6	2,5

[Terug naar figuur 7](#)

Figuur 8: De rapportcijfers van de provincies voor de tevredenheid met het culturele aanbod (pagina 22)

Provincie	Rapportcijfer
Zeeland	6,2
Flevoland	6,3
Friesland	6,8
Gelderland	6,9
Zuid-Holland	6,9
Drenthe	6,9
Limburg	6,9
Overijssel	7
Groningen	7,1
Noord-Brabant	7,1
Utrecht	7,2
Noord-Holland	7,2

[Terug naar figuur 8](#)

Figuur 9: De tevredenheidspercentages van de provincies voor het culturele aanbod (pagina 23)

Provincie	Tevreden	Niet tevreden, niet ontevreden	Ontevreden
Zeeland	49,78%	33,80%	16,42%
Flevoland	54,56%	29,46%	15,98%
Zuid-Holland	62,44%	25,02%	12,54%
Friesland	64,97%	24,86%	10,17%
Groningen	67,22%	23,20%	9,58%
Gelderland	67,78%	20,60%	11,62%
Overijssel	69,62%	21,73%	8,66%
Drenthe	70,06%	20,21%	9,73%
Limburg	72,05%	19,75%	8,20%
Noord-Brabant	72,66%	19,60%	7,74%
Noord-Holland	73,15%	21,37%	5,48%
Utrecht	73,55%	17,31%	9,14%

[Terug naar figuur 9](#)

Figuur 10: De rapportcijfers van de Flevolandse gemeenten voor de tevredenheid met het culturele aanbod (pagina 24)

Gemeente	Rapportcijfer
Zeewolde	5,3
Urk	5,8
Lelystad	6,1
Dronten	6,5
Almere	6,6
Noordoostpolder	6,6

[Terug naar figuur 10](#)

Bronnen

- ⁱ [Flevoland: ruimte voor cultuur. Nota Cultuurbeleid 2021–2024.](#) (2020). Provincie Flevoland.
- ⁱⁱ [Coalitieakkoord.](#) (2023). Provincie Flevoland.
- ⁱⁱⁱ [Midden-Nederland krijgt muziekhub.](#) (2024, 5 februari). 3voor12.
- ^{iv} [Cultuurmonitor.](#) (2022). Provincie Flevoland.
- ^v [Homepage – Cultuur- en Erfgoedmonitor Gelderland.](#) (2025). Gelderse Cultuur- en Erfgoedmonitor.
- ^{vi} [Homepage – Cultuur- en Erfgoedmonitor Gelderland.](#) (2025). Gelderse Cultuur- en Erfgoedmonitor.
- ^{vii} [Eerste Inwonerspeiling. Ervaren Brede Welvaart Flevoland 2024.](#) (2025). Provincie Flevoland.
- ^{viii} [Gegevens over ontwikkelingen in het culturele leven.](#) (2025). Cultuurmonitor.
- ^{ix} Bunnik, C. (2016). [Naar waarde gewogen: een nieuw model voor kwaliteitsbeoordeling bij de toekenning van cultuursubsidies.](#)
- ^x Schuitemaker, M. (2026). [Evaluatie Fonds voor Culturele Ontwikkeling.](#) Provincie Flevoland.
- ^{xi} [Cultuur in de regio.](#) (2025). Cultuurmonitor.
- ^{xii} Schuitemaker, M. (2026). [Evaluatie Fonds voor Culturele Ontwikkeling.](#) Provincie Flevoland.
- ^{xiii} [Dataset Regionale Cultuurmonitor editie 2022.](#) (2022). [Dataset; Excel]. Boekmanstichting.
- ^{xiv} (2024). KB Nationale Bibliotheek.
- ^{xv} [Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, regionale cijfers.](#) (2025). CBS StatLine.
- ^{xvi} [Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, regionale cijfers.](#) (2025). CBS StatLine.
- ^{xvii} [Eerste Inwonerspeiling. Ervaren Brede Welvaart Flevoland 2024.](#) (2025). Provincie Flevoland.
- ^{xviii} [Dashboard – Werkgelegenheidsonderzoek – Flevoland.](#) (z.d.). Provincie Flevoland.
- ^{xix} [Monitor Kunstenaars en andere werkenden met een creatief beroep, editie 2025: Bijlage C. Bedrijfstakingen binnen de creatieve industrie.](#) (2025). Centraal Bureau Voor de Statistiek.
- ^{xx} [Monitor Kunstenaars en andere werkenden met een creatief beroep, editie 2025: Bijlage C. Bedrijfstakingen binnen de creatieve industrie.](#) (2025). Centraal Bureau Voor de Statistiek.
- ^{xxi} [Dataset Regionale Cultuurmonitor editie 2022.](#) (2022). [Dataset; Excel]. Boekmanstichting.
- ^{xxii} (2024). KB Nationale Bibliotheek.
- ^{xxiii} [Museumvereniging.](#) (2026.) Museumvereniging.
- ^{xxiv} [Toekomst voor het nieuwe land. Van, voor en door Flevoland. Coalitieakkoord 2023 – 2027.](#) (2023). Provincie Flevoland.
- ^{xxv} [Nieuw: herziene versie Cultuurkaart Flevoland.](#) (2025). Kunstlink.
- ^{xxvi} [Kunstbende Young Creators Festival 2024.](#) (2024). Kunstbende.
- ^{xxvii} [Pak Het Podium.](#) (2025). Kunstlink.
- ^{xxviii} [Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling.](#) (2022). Provincie Flevoland.
- ^{xxix} Tussenrapportage 2022 – eerste helft 2023, samenwerking voordekunst en Provincie Flevoland
- ^{xxx} Carte Blanche evaluatie 2024
- ^{xxxi} POPSPOT. (2025). [MINIDOCU: Ontmoet.. Hemran Sabity | POPSPOT](#) [Video]. YouTube.
- ^{xxxii} [Suburbia in de Buurt.](#) (z.d.). Theatergroep Suburbia.
- ^{xxxiii} [Over Cigarbox.](#) (z.d.). Cigarbox.
- ^{xxxiv} [Black Pencil en Yara Alink spelen muzikale voorstelling Schokgolf \(6+\).](#) (2025). Almere DEZE WEEK.
- ^{xxxv} [Impact House by Grant Thornton.](#) (z.d.) Impact House by Grant Thornton.
- ^{xxxvi} [Impactpilots bis-instellingen.](#) (2025). Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- ^{xxxvii} [Maatregelen voor meer en betere bibliotheken.](#) (2024). Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- ^{xxxviii} [Het Verhaal van Flevoland: Impuls voor filmeducatie in provincie Flevoland.](#) (z.d.). Netwerk Filmeducatie.

© Daniël Sylla

Colofon

Dit is een uitgave van:

Cultuurslagers, adviesbureau voor culturele vraagstukken
Provincie Flevoland

Contact:

T 0320 – 265 265
E info@flevoland.nl
W www.flevoland.nl

Maart 2026